

KÄLLAN TILL GOD FINLÄNSK MAT

ATRIA PRODUCENTER

TEMA: BAKGRUNDSKRAFTERNA I PRIMÄRPRODUKTIONEN

1/2025

15

En vecka på Iso-Tuiskus gård

*”Det är fint
att vara en
del av den
finländska
matkedjan”*

10

Inhemsk mat
är en trumf
för turismen

19

Primär-
produktionens
pålitliga partner

38

Även kött
ingår i en
balanserad kost

"Atrias verksamhetsmodell kräver ett smidigt samarbete"

VI HAR en unik verksamhetsmodell som man inte hittar någon annanstans i världen. Atrias modell kopplar samman primärproduktionen, producentägaren, börsbolaget och industrin smidigt. Affärsmodellen ger producentägarna och medlemmarna i ägarandelslaget möjlighet att kontrollera och utveckla verksamheten i den egna köttindustrin.

VÄGEN HIT har inte varit rak och vi kommer att stöta på patrull även framöver, men de senaste åren har trots detta varit en framgångssaga. Atrias solida andelslag erbjuder för egen del ekonomiskt rörelseutrymme för bolagen som de äger, vilket ger bland annat möjlighet att flexibelt reagera på förändringar på marknaden och till nödvändiga investeringar. Några exempel på detta är saldot från de senaste åren: solkraftverket i Nurmo som byggdes tidigare och solkraftverket i Koskenkorva som kommer att byggas under 2025, den nya fjäderfäfabriken i Nurmo, investeringarna vid fabriken i Varkaus och hos A-Foder Ab i Koskenkorva och så vidare.

GENOM ATT investera i den egna kedjan, exempelvis på köttförfärdling och foderindustri, har vi skapat ett verktyg som tål att jämföras med vilken annan köttkedja som helst. Vår verksamhetsmodell har också gjort det möjligt att upprätthålla och utveckla vår egen organisation för utveckling av primärproduktionen och för att bibehålla och förbättra kunskanndet i den egna köttkedjan.

JORDBRUKETS OMVÄLVNING halverar medlemsantalet med tio års mellanrum och ett

strukturellt optimum torde uppnås i mitten av 2030-talet. Den operativa verksamheten ligger hos ett börsbolag och primärproduktionens operationer ordnas även i fortsättningen av A-Producenter Ab och A-Foder Ab. Andelslagets förtroendevalda sitter i styrelserna för Atria Abp och dess dotterbolag samt A-Tuottajats centraliserade upphandling säkerställer en kostnadseffektiv verksamhet. Förutom Atria utvecklas också faktorer som stöder värdekedjan: foderfabriker, lokaler, funktioner som stöder klimatmålen och så vidare.

DEN STARKA ekonomiska ställningen och andelslagets starka balansräkningar skapar stabilitet i arbetet, och ägarnas starka förtroende, den gemensamma visionen och upphandlingsbolagets fungerande stiftelseurkunder driver vårt arbete mot 2030-talet. Verksamhetens grundpelare och den på förhand avtalade fördelningen av beslutsmakten skapar harmoni i utvecklingen av primärproduktionen och de industriella processerna. Detta är Atriakedjans kärna och styrka.

I KÄRNAN finns våra gemensamma värden, förmågan att reagera på förändringar och investera i livsmedelskedjan i rätt tid, mervärdet som vi producerar för primärproducenterna och ägarna, delaktighet och dialog, samhällspåverkan och en reko fördelning av resultatet – det låter lite som vår vision!

Ilkka Nykänen
verkställande direktör
Andelslaget Itikka, Lihakunta

ATRIA PRODUCENTER 1/2025

- 2 LEDARE**
"Atrias verksamhetsmodell kräver ett smidigt samarbete"
- 4 JÄMSTÄLLS MED FÖRETAGSFINANSIERING, LÖNSAMMA INVESTERINGAR FINANSIERAS**
"En noggrann skötsel av ekonomin gör det lättare att få finansiering"
- 10 INHEMSK MAT ÄR EN TRIUMF FÖR TURISMEN**
Allt fler vill veta matens ursprung
- 12 MARKNADSÖVERSIKT**
Lägesbild över fjäderfä-, spannmåls-, svin- och nötkreatursmarknaden
- 14 A-FODERS FAMILJESPANNMÅLSGÅRD – EN NY MÖJLIGHET FÖR ODLARNA**
Familjespannmålsgårdarna utgör i framtiden en viktig del av matkedjan
- 15 EN VECKA PÅ ISO-TUISKUS SVINGÅRD**
Vardagen på en svingård ur en studerandes perspektiv: "Det är fint att vara en del av en finländska matkedjan."
- 18 SOCIAL VILLKORLIGHET, VAD INNEBÄR DET FÖR GÅRDEN?**
Det nya kravet medför ingen ny lagstiftning
- 24 CARBO® HAR NÅGOT PÅ HJÄRTAT – DET LÖNAR SIG ATT BERÄKNA KOLDIOXIDAVTRYCKET**
Köttproduktionens miljökonsekvenser skapar debatt
- 28 ACK JA, MELLANUPPFÖDNING**
EHJÄ-projektet undersökte svansbitning
- 30 TESTANDET AV TEMPO FORTSÄTTER**
Rasbyte är alltid en stor förändring för hela kedjan
- 32 GJORT UTVECKLINGSARBETE MÄRKS OCKSÅ I KOLDIOXIDAVTRYCKET**
Beräkningen av växthusgaser för kyckling uppdaterades
- 34 NYA LÖSNINGAR FÖR UTFODRING AV SLAKTSVIN**
Bekanta dig med produktnyheterna
- 36 BUDLERS TESER FÖR DIKOGÅRDAR**
Uppmuntrande uttalanden om dikoproduktionens möjligheter
- 38 ÄVEN KÖTT INGÅR I EN BALANSERAD KOST**
På tallriken finns det plats för alla näringsämnen
- 41 SMAKER FRÅN ASIEN**
På smakresa med inhemskt kött
- 42 FÄRSKT**
Nytt och aktuellt
- 43 PERSONPORTRÄTT**
Atrias kläckerichef Pekka Pehkonen

Utgivare: A-Tuottajat Oy **Tryckeri:** PunaMusta Oy
Chefredaktör: Laura Kaski **Redaktionsråd:** Sinikka Hassinen, Niina Immonen, Hanna Hyvärinen, Teija Paavola, Marko Jokinen, Anne Rauhala, Tomi Karsikas, Susanna Vehkaoja och Harri Muilu **Planering:** BSTR **Ombrytning:** Kind Company

Tre bankexperter förklarar nuläget inom lantbruksfinansieringen:

Jämställs med företagsfinansiering, lönsamma investeringar finansieras

Antalet gårdar minskar och gårdarna blir allt större. Det innebär att nya investeringar är större än tidigare i synnerhet på gårdar med produktionsdjur, och gårdarna behöver främjade kapital.

Regleringen av banker har ökat, vilket har lett till att bankerna bedömer gårdarnas betalningsförmåga noggrannare än tidigare.

TEXT: Pirjo Latva-Mantila BILDER: Adobe Stock

Vi frågade experter vid tre bankkoncerner hur regleringen syns i finansieringen av lantbruksnäringen och vad som krävs av producenterna för att få finansiering.

SOLVENSREGLERKET AVGÖRANDE

POP Banken Andelsbanken Finlands verkställande direktör **Timo Kalliomäki** berättar att solvensregelverket syns i finansieringsbesluten på ett betydande sätt.

– Lantbruksfinansieringen jämföras med företagsfinansiering, där riskvikten är hög. Detta kan i vissa fall ha inverkan på huruvida man får kredit eller inte. På kreditens marginal inverkar riskvikten alltid. Lantbruksfinansiering kostar alltid mer än till exempel bostadsfinansiering.

OP är fortfarande den överlägset största finansiären av lantbruk i Finland. Direktören för tjänsterna för jord- och skogsbruk **Teppo Pöllänen** konstaterar att även om regleringen av bankerna som styr hela finansieringsbranschen påverkar i bakgrunden, har OP-gruppen inte beslutat om några medvetna riktlinjer för att strama åt finansierings-, risk- eller försäkringspolicyerna.

– Det pratas mycket om att det är svårare att få lån. I själva verket handlar det om att våra kunders verksamhetsmiljö har förändrats exempelvis i och med de stigande produktionskostnaderna. När lönsamhetsutsikterna försämrats blir det svårare att få lån för ett investeringsprojekt.

LÖNSAMMA INVESTERINGAR FINANSIERAS

Kalliomäki konstaterar att en investering alltid måste vara ekonomiskt lönsam och att den också måste bidra till en bättre arbetshälsa hos företagarna. **Kirsi Tossavainen**, direktör för jord- och skogsbruksenheten vid Nordea, lägger till att av lantbruksföretagare även förväntas mer entreprenörsanda och förmåga att förnyas än tidigare.

”Framgångsrika gårdar har en tydlig verksamhets- och tillväxtstrategi, och de har utvecklat sin verksamhet målmedvetet enligt denna.”

– Kunden måste förstå vikten av noggrann hushållning. De lantbruksföretagare som blickar framåt och planerar sin verksamhet långsiktigt kommer att klara sig bra även i framtiden.

Tossavainen nämner affärsverksamhetens kassaflöde och förmågan att återbetala krediter som viktiga kriterier för finansieringen av en investering.

– Företagaren ska ha en tydlig vision för gårdens framtid och en uppdaterad affärsverksamhetsplan. De projekt där man kan vara säkrast på att få finansiering är sådana som förbättrar gårdens lönsamhet, förutsatt att affärsverksamheten hittills har varit sund och skulderna inte är ohållbart stora när investeringen görs.

Gården får inte vara överskuldssatt eller bli det. Investeringen som finansieras måste även vara ekonomiskt lönsam och motiverad med tanke på gårdens verksamhet.

Bankernas representanter påminner ändå om att ett kreditbeslut inte är säkert förrän banken bekräftat det på det sätt som kreditprocessen och regleringen kräver.

ORSAKER TILL ETT NEJ

Enligt Tossavainen, Kalliomäki och Pöllänen är de vanligaste orsakerna till att finansiering nekas förknippade med just en bristande förmåga att skö-

ta lånen. Också för små riskbuffertar för ekonomins fluktuationer kan utgöra ett hinder.

– Lönsamheten och likviditeten är dåliga, vilket ofta också har ett samband med hög skuldsättning. Naturligtvis kan också ett alltför lågt säkerhetsvärde leda till att krediten nekas, summerar Kalliomäki.

”De lantbruksföretagare som blickar framåt och planerar sin verksamhet långsiktigt kommer att klara sig bra även i framtiden.”

Pöllänen konstaterar att säkerheterna påverkas av de många förändringar som skett i verksamhetsmiljön: Där som en enskild gård för några år sedan fick finansiering med en åkerfastighet eller annan fastighet som säkerhet, är det i dagsläget inte nödvändigtvis längre säkert att samma säkerheter räcker för att få finansiering.

Han påminner ändå om att banken inte finansierar säkerheter, utan verksamhet.

– Säkerheter har alltid haft och kommer alltid att ha viss betydelse i kreditgivning, men betydelse har också till exempel verksamhetens lönsamhet och gårdens likviditet, säger Pöllänen.

HÅLLBARHETSKRAVEN ALLT VIKTIGARE

Utöver lönsamhetsutsikterna påverkas finansieringsbeslutet väsentligt också av producentens yrkeskunnande och ekonomiska kunskaper.

– Något annat som ökar i betydelse just nu är förmågan inom området ansvarsfullhet, alltså gårdens förmåga att bedriva hållbar verksamhet och rapportera om utsläpp och andra hållbarhetsfrågor. Detta är varken ett hinder eller en förutsättning för att få kredit, men det underlättar och stöder finansieringsbeslutet, konstaterar Pöllänen.

– Vi som bank måste identifiera vilka krav som ställs av gårdens avtalspartner och hela matkedjan och granska huruvida gården kan leva upp till dem, fortsätter Pöllänen.

Kalliomäki säger att banken kartlägger gårdens produktionsavtal och villkoren i dem mycket noga.

– Hållbarhetskraven tros öka betydligt i den framtida finansieringen, så till det bör varje bonde ställa sig positivt.

Tossavainen konstaterar att hållbarhetsfrågorna får större betydelse både i hela samhället och i all slags företagsverksamhet, varvid hållbarhetsåtgärder som vidtas nu leder till bättre möjligheter att få finansiering i framtiden.

FLERPARTSMODELLEN PÅ VÄG IN TILL FÖRHANDLINGSBORDET

Teppo Pöllänen berättar att den så kallade flerpartsmodellen blir vanligare i förhandlingar om finansiering. Det är fråga om ett nätverksliknande samarbete, där de viktigaste samarbetsparterna i ett investeringsprojekt, till exempel en representant för kundens huvudman och instanser som gör projektets lönsamhetskalkyler, sitter vid samma förhandlingsbord tillsammans med kunden och bankens representant.

– Särskilt i större investeringar vill man gå igenom situationen med flera partner som är väsentliga med tanke på gårdens verksamhet. Genom att göra detta kan vi tillsammans uppnå en gemensam syn på parternas engagemang, själva projektet och dess lönsamhet och bakgrund.

– Banksekretess är alltid särskilt viktigt för finansiären, men man kan i förväg komma överens om vad som diskuteras vid bordet.

Öppenhet och transparens och att alla parter har samma information om projektet är enligt Pöllänen tecken på att verksamheten är ansvarsfull.

– När man förhandlar om finansiering blir ofta många frågor hängande i luften, eftersom producenten måste fatta beslut om och fundera på många saker. Ju mer användbar information finansiären får, desto lättare blir det att fatta beslutet.

PÅ FRAMGÅNGSRIKA GÅRDAR FRAMHÄVS KUNNANDET

Enligt Pöllänen är gediget substanskunnande och mycket bra ekonomiska kunskaper gemensamt för de gårdar vars verksamhet är mycket framgångsrik.

”Framgångsrika gårdar har en tydlig verksamhets- och tillväxtstrategi, och de har utvecklat sin verksamhet målmedvetet enligt denna.” En annan gemensam nämnare är måttlig tillväxt enligt en utvald strategi.

Myntets baksida är att man inte har använt tillgångarna som ackumulerats under de senaste åren på nya investeringar, vilket har lett till en massiv investeringsskuld.

– Jag har jobbat med lantbruksfinansiering sedan 1990-talet och av erfarenhet kan jag säga att lantbrukskrediterna har amorterats exceptionellt kraftigt de senaste åren. Till en del bekräftar detta att investeringsskulden har vuxit oroväckande snabbt.

Tossavainen har lagt märke till att framgångsrika gårdar verkar ha framgång i alla ekonomiska cykler och de har en förmåga att anpassa sin verksamhet.

– Företagare som driver framgångsrika gårdar är kunskapstörstiga, har stora samarbetsnätverk och håller ett öga på branschtrender på hela Europas nivå. ■

GÖR SÅ HÄR

- 1 Utveckla dina ekonomiska kunskaper och din ledarskapskompetens.
- 2 Säkerställ att du har en tydlig vision för gårdens framtid och en uppdaterad affärsverksamhetsplan.
- 3 Kontakta banken i god tid och inled dialogen med finansiären så tidigt som möjligt.
- 4 Allt börjar med att du beräknar projektets lönsamhet och utarbetar en projektstudie om det.
- 5 För diskussioner med huvudmannen och andra väsentliga partner och aktörer, exempelvis ProAgria.
- 6 Ekonomiska data och hållbarhetsdata samt klarhet över de faktiska realiteterna spelar en stor roll i samtalen med banken. Flerpartsmodellen är en bra hjälp i detta.
- 7 En egen finansieringsandel gör det alltid lättare att få kredit.
- 8 Budgeterna och affärsplanerna som krävs för kreditbeslutet måste vara realistiska.
- 9 Skapa riskberedskap genom försäkringar, intressebevakningsfullmakter och testamenten. Håll dessa alltid uppdaterade.
- 10 Kom till förhandlingarna med öppet sinne och redo för ett konstruktivt samtal.

Konsumenternas behov, strategin och trender styr produktutvecklingen

De nyheter som dyker upp på butikshyllorna är den del av Atrias produktutveckling som är mest synlig för konsumenterna, men de är bara toppen på isberget. I verkligheten är produktutvecklingen en långsiktig process, där bland annat strategi, ansvarsfullhet, mattrender och konsumentbehov styr varje fas.

TEXT: Milla Annala, Kind Company BILD: Tuukka Kiviranta

Atrias produktutveckling är långsiktig: faserna skissas redan två år före den tänkta lanseringstidpunkten. De preciserade planerna formaliseras som uppdrag åt produkt- och förpackningsutvecklingen och produkterna är färdiga mer än ett halvår innan de dyker upp i butikerna. Atria lanserar nyheter tre gånger om året, på våren, sommaren och hösten.

– Vi satsar på långsiktig produktutveckling som säkerställer produkternas kvalitet och tillförlitlighet. Det är saker som det sätts värde på i Atria. Vi följer inte varje säsongstrend, vårt mål är att erbjuda produkter som konsumenterna kan lita på år efter år, berättar Atrias produktutvecklingschef **Emma-Kaisa Yli-Karjanmaa**.

I produktutvecklingen spanar man in och förutser trender, men hörnstenen i den långsiktiga produktutvecklingen är mer varaktiga konsumentbehov.

– Våra konsumenter är väldigt olika sinsemellan och endast en del av dem följer mattrender. Det finns många människor som vill köpa klassiker, så som honungsmarinerade kycklingstrimlor och köttfärs. Dessa produkter kan kännas tråkiga, men de är bland våra mest sålda produkter år efter år. Konsumenterna upplever att de färdigkryddade strimlorna och köttfärsen underlättar matlagningen. Kravet på lätthet är också ett av de viktigaste konsumentbehoven som man påverkar aktivt genom produktutvecklingen.

De stående favoriterna gör det möjligt att lansera nya, kanske till och med lite experimentella, produkter på marknaden.

– Det handlar om balans. Ibland händer det att vi har varit för optimistiska i våra bedömningar och lanserar produkter för tidigt, så att de stryk till slut inte hittar till konsumenternas varukorgar.

PRODUKTUTVECKLINGEN ÄR EN PROCESS

I bästa fall avslutas produktutvecklingen med en lysande produkt som konsumenterna gillar.

– Nya idéer är egentligen höjdpunkten i hela processen. Hos oss fungerar det inte så att vi får geniala idéer och sedan funderar på om produkten kan förverkligas, berättar Yli-Karjanmaa.

Även om man vill betjäna kunderna så bra som möjligt, finns i bakgrunden till produktutvecklingen även Atrias strategi som definierar fokusområdena för produktgruppernas produktifieringsplaner.

– I produktutvecklingen strävar man efter att på bästa möjliga sätt sammanjämka tillväxtmålen i Atrias strategi med konsumentbehoven. Atria har precis investerat i en ny fjäderfäanläggning i Nurmo, vilket avslöjar att konsumenterna tros vara intresserade av finländskt kycklingkött och produkter som tillverkas av det även i framtiden.

Den goda efterfrågan på kycklingkött är enligt Yli-Karjanmaa ett tecken på att exempelvis hälsosamt och enkelt har blivit viktigt i matlagningen.

– Hälsosamt, inhemskt och ansvarsfullt är centrala teman i Atrias produktutveckling. Med dessa strävar vi efter att möta konsumenternas långsiktiga förväntningar. Enligt vår erfarenhet vill konsumenterna ha produkter som inte bara stöder välmående, utan också är ansvarsfullt tillverkade av inhemska råvaror.

FÖRBÄTTRINGAR SIDA VID SIDA MED NYHETER

Vägen från en idé till butikshyllan är lång.

– Att få produkterna till butikerna kräver att man tänker på råvaror, produktionsmetoder och förpackningslösningar. Dessutom tänker man noga igenom produkternas varumärken och målgrupper. Alla idéer når inte ända fram till butikshyllorna, konstaterar Yli-Karjanmaa.

Ibland visar det sig att egenskaperna som man vill ha är för svåra att tillverka eller att produktens kostnader stiger för högt i förhållande till konsumentens betalningsvilja.

– Dessutom undersöker vi hur olika råvaror betar sig och hur de påverkar slutprodukts kvalitet och hållbarhet. Även

konsumentundersökningar och smaktester ger direkt återkoppling om hur väl produkten motsvarar målgruppens behov.

Utöver nya produkter tar man hand om det befintliga produktsortimentet.

– Vi följer ständigt kvaliteten och uppdaterar recept och råvaror enligt konsumenternas preferenser och kraven på ansvarsfullhet. Även förpackningarna görs miljövänligare, till exempel genom att minska på förpackningsmaterial och förbättra deras återvinningsbarhet.

KONSUMENTERNAS BEHOV I FOKUS

Atrias produkter ska kunna passa såväl den hektiska vardagen i en barnfamilj som för den krävande finsmakaren.

– Olika slags behov beaktas till exempel i produkternas prissättning, förpackningsstorlekar och smakalternativ. Produktbudet anpassas till köpmiljön, beskriver Yli-Karjanmaa.

Enligt henne måste man i produktutvecklingen också kunna sätta sig in i konsumenternas olika livssituationer.

– Vi får ibland kritik för de mest vardagliga produkterna. Det finns ändå många människor för vilka de är viktiga, antingen på grund av sitt låga pris eller den enkla tillagningen.

I produktutvecklingen är man också medveten om att vardagen kan vara slitsam för många.

– Eftersom ansvarsfullhet, hälsosamhet och enkelhet redan ingår i de flesta av våra produkter, kan konsumenterna göra goda val även när de har ont om tid. När konsumenten väljer våra produkter får hon också hjärtmärkta produkter, inhemskt ursprung och mindre förpackningsmaterial utan att fundera dess mer på det.

BRA MAT FÖR ALLA TILLFÄLLEN

Atrias hela matkedja är unik i ett globalt perspektiv, eftersom kedjan har ett tätt samarbete med primärproducenter.

– Detta säkerställer att de köttråvaror vi använder är spårbara och högklassiga. Produktutvecklingen kan ses också som höjdpunkten i detta samarbete. Utan gårdsägare skulle vi inte ha råvaror av vilka vi kan utveckla produkter som kunderna sedan kan köpa.

Atria utvecklar inte enbart produkter utan också en stabil och ansvarsfull livsmedelskedja, som stöder sig på inhemska gårdar och gemensamma värderingar. I detta täta samarbete med gårdsägarna skapas grunden för högkvalitativa livsmedel och livsmedelssäkerhet.

– Vårt mål är att vara ett livsmedelsföretag i vars sortiment det även i framtiden finns en produkt för alla matstunder, avslutar Yli-Karjanmaa. ■

VEM?

Emma-Kaisa Yli-Karjanmaa är produktutvecklingschef hos Atria med fjäderfä som sitt ansvarsområde. Hon har jobbat 17 år hos Atria med olika uppgifter inom produktutveckling.

VAD ÄR DET BÄSTA MED DITT ARBETE INOM PRODUKTUTVECKLING?

Det bästa med mitt arbete är att skapa något nytt och meningsfullt som påverkar människors vardag. Det är givande att se idéer övergå till produkter på konsumenternas bord, och det mångprofessionella teamet ger ständigt nya perspektiv och inspiration i arbetet.

VILKEN MAT- ELLER SMAKTREND HAR ÖVERRASKAT DIG PÅ SENARE TID?

Under den senaste tiden har fermenterade livsmedel, så som kimchi och kombucha, blivit populära. Det är intressant att se hur traditionella konserveringsmetoder har hittat in i den moderna matkulturen via hälsoperspektivet.

HUR PÅVERKAR ÅTERKOPPLINGEN FRÅN KONSUMENTER DITT ARBETE?

Återkopplingen är mycket viktig. Den hjälper oss att förstå vad konsumenterna uppskattar och var vi kan bli bättre.

HUR SER DU FRAMTIDEN FÖR ATRIAS PRODUKTUTVECKLING?

Hos Atria kommer produkt- och förpackningsutvecklingen även i framtiden att involvera mångsidiga yrkespersoner med olika bakgrunder, som ständigt lär sig nytt och anpassar sig snabbt till nya utmaningar i en föränderlig verksamhetsmiljö. I framtiden kommer samarbetet mellan teamen och kompetensdelning över produktgruppsgränserna att bli ännu viktigare.

Inhemsk mat är en triumf för turismen

För turism- och restaurangbranschen har de senaste åren inneburit utmaningar, men också nya möjligheter. S-gruppens kedjedirektör för turist- och restauranghandeln Juha Helminen anser att branschens förändring påverkar hela matkedjan – även på producenterna.

TEXT: Milla Annala, Kind Company BILDER: Atrias arkiv. SOK

När en tysk familj bokar en sportlovsresa till Lappland är inte enbart pistprofilen eller hotellets spaavdelning viktiga kriterier – de vill äta finländsk mat, prova på lokala smaker och ansvarsfullt producerade råvaror. Samma fenomen återkommer i Helsingfors där de som reser i jobbet söker restauranger som satsar på inhemsk mat.

– Maten är en allt viktigare del av reseupplevelsen och för många kunder är inhemska råvaror avgörande när de väljer restaurang eller hotell, säger **Juha Helminen**.

FÖRDEL AV INHEMSKHET

Helminen betonar att inhemskt ursprung är en viktig konkurrensfördel som man vill utnyttja allt mera.

– Över 90 procent av våra råvaror kommer från inhemska aktörer och det har stor betydelse för våra kunder. Spårbarhet är a och o – kunderna vill veta varifrån deras mat kommer. Atria är en mycket viktig partner för oss, eftersom det kan garantera en hög grad av inhemskt ursprung och en transparent leveranskedja, betonar Helminen.

Även för de inhemska turisterna är maten en stor del av upplevelsen, och

frukosten eller middagen kan ha avgörande betydelse i valet av hotell eller restaurang.

– Konsumenternas förväntningar har förändrats – restaurangmatens betydelse vid val av hotell har ökat. Förr var hotellrestaurangen bara ett alternativ bland andra, nu kan den vara kärnan i hela reseupplevelsen, fortsätter Helminen.

”Ansvarsfullhet är en allt viktigare faktor i matkedjan.”

HUR STYR TURISMEN EFTERFRÅGAN PÅ MAT?

Turism- och restaurangbranschens situation är just nu mycket dubbel. Enligt Helminen slog S-gruppens hotell förra sommaren rekord i antalet övernattningar och i synnerhet för Lapplandsturismens del pågår en toppsång. Å andra sidan lider östra Finland av bristen på ryska resenärer och i Helsingfors påverkar begränsningarna i

flygrutterna fortsättningsvis mängden asiatiska och ryska turister.

– Vi ser klart och tydligt att medlemskapet i Nato har ökat antalet resenärer från USA och allt oftare kombineras arbetsresorna med fritidsresor. Hybridarbetet har förändrat sätten att arbeta och därigenom också restaurangernas och hotellens klientel, säger Helminen.

Vad betyder det för de finländska producenterna? Turismens regionala utveckling påverkar var efterfrågan på mat är som störst, men tack vare den inhemska matkedjan rör sig finländska råvaror smidigt mellan regionerna.

ANSVARFULLHET OCH KÖTTPRODUKTIONENS FRAMTID

Ansvarsfullhet har blivit en allt viktigare faktor i matkedjan och S-gruppen strävar efter att utveckla verksamheten bortom lagstiftningskraven. Enligt Helminen går det att kombinera köttätande och ansvarsfullhet, när man beaktar produktionssätten och -volymerna.

– Det handlar inte om huruvida man äter kött eller inte, utan om hur köttet produceras. Bra näringsvärden och en mångsidig kost är viktiga för konsumenterna, säger Helminen.

”Det handlar inte om huruvida man äter kött eller inte, utan om hur köttet produceras.”

I S-gruppen vill man stöda utvecklingen mot allt bättre produktionsformer, så som lösdriftsladugårdar och fri grisning.

– Vi förstår att förändringarna kräver stora investeringar och därför måste utvecklingen ges tillräckligt mycket tid, konstaterar Helminen.

I Finland används antibiotika numera endast för behandling av sjukdomar – till skillnad från många andra länder där detta bara är en målsättning.

– Internationellt sett är detta en viktig fråga och den finländska produktionen har redan länge varit en föregångare vad gäller ansvarsfullhet. Det är också en av de faktorer som gör att den finländska maten är en trumf även för turist- och restaurangbranschen, säger Helminen.

KÖTT KOMMER ATT ÄTAS ÄVEN I FRAMTIDEN

Även om producenterna inte har ett direkt samarbete med restauranger eller hotell, syns deras arbete starkt på menyerna. Enligt Helminen är uppskattningen av inhemsk mat hög och finländska råvaror har en stark ställning både på S-gruppens populära familje- och lunchrestauranger och på fine dining-ställena.

– Köttätandets trender är inte på väg att försvinna, men konsumtionsvanorna förändras. Man kanske äter kött mer sällan, men då satsar man mer på det. Finländarna gillar fortfarande sin lövbiff – oavsett om den äts på en restaurang eller på bensinstationen, skrattar han.

SAMARBETE OCH INNOVATIONER GARANTERAR KONKURRENSFÖRDELEN

Man arbetar för att fördjupa samarbetet mellan de olika delarna i matkedjan.

– Konsumenternas vilja att prova på nya saker ökar hela tiden, och de betyder att innovationerna måste uppstå snabbt. Vi har diskuterat utvecklingsmöjligheter med Atria och avser fördjupa samarbetet ytterligare i framtiden.

Turismen i Finland har stor potential som bara ökar och matturism kan få en allt större betydelse som en del av upplevelsena.

– Turist- och restauranghandeln utvecklas ständigt, men ett består – den finländska maten håller hög kvalitet och konsumenterna uppskattar den. Vår förmåga att dra nytta av denna konkurrensfördel definierar kursen för framtiden, summerar Helminen. ■

KOMMENTAR

Betydelsen av inhemskhet ökar i restaurangbranschen

S-gruppens styrka ur Atrias perspektiv är det starka engagemanget vad gäller inhemskt och köttets ursprung. Detta är viktiga värderingar också i Atrias verksamhet, och samtidigt en tydlig konkurrensfördel. Konsumenterna är allt mer intresserade av varifrån deras mat kommer, och detta märks också i restaurangbranschen. Att nyttja uppgiften om ursprung som en del av matupplevelsen är enligt undersökningar ett effektivt sätt att öka kundnöjdheten och engagemanget.

Atria samarbetar tätt med S-gruppen för att finskt kött och andra inhemska råvaror ska kunna utnyttjas på bästa möjliga sätt i restaurangutbudet. Detta grundar sig på en stark kundförståelse – såväl Atria som S-gruppen gör egna konsumentundersökningar för att följa mattrender och ta fram lösningar som motsvarar kundernas förväntningar.

Den finska matkulturen och inhemska råvaror har fortfarande mycket outnyttjad potential ur turistperspektiv. I framtiden skulle Finland kunna vara ett ännu starkare land för matturism, där högkvalitativ, spårbar och ansvarsfullt producerad inhemsk mat är en del av reseupplevelsen. Detta är en utvecklingsriktning som gynnar hela matkedjan, såväl primärproduktionen som livsmedelsindustrin och olika stora restaurangaktörer.

Atria samarbetar tätt med S-gruppens turism- och mathandel, liksom även andra inhemska företag, för att möjliggöra utnyttjande av finskt kött och andra inhemska råvaror i restaurangutbudet. De stora företagens utvecklingsarbete kommer ofta till nytta även för mindre aktörer, eftersom hela branschen kan utvecklas med nya koncept och produkter. Genom att arbeta tillsammans får vi ut maximal nytta av de finska toppråvarorna.

Kim Westerling
försäljningsdirektör
Foodservice, Atria Finland Ab

Balans och utmaningar

År 2025 fick en omväxlande start. På marknaden ses både tillväxt och utmaningar. Bland annat väderförhållandena, politiska risker och det allt hårdare konkurrensen skapar osäkerhet.

FJÄDER

TEXT: Matti Perälä, direktör för fjäderfäverksamheten, Atria Finland Ab

Den växande marknaden lockar på många sätt

Konsumtionen och produktionen av kyckling slutade med trevliga tillväxtsiffror för föregående år, och även inledningen på detta år har gått i samma tecken. Förhandsuppgifterna för janu-

ari visar till och med sex procents ökning av produktionen, fast hos oss på Atria är dock jämförelsevärdet för januari 2024 relativt lågt. Hur som helst är stämningen i området fortfarande positiv. Trots all köttnegativ diskussion fortsätter konsumtionen av kyckling att öka, vilket också utgör grunden för all vår egen verksamhet.

Den växande branschen lockar till många slags verksamheter och håller aktörerna vakna. Även parter som importerar utländskt kött har lagt märke till suget på marknaden de senaste åren och i praktiken lagt beslag på all konsumtionsökning under de senaste tre åren. På samma sätt vill våra inhemska konkurrenter alla få sin del av tillväxten. I södra Finland har det byggts stora hallar för kycklinguppfödning och enligt ryktena minskar inte takten. Även vår kedja måste komma med i den här investeringsboomen. Det lyckas inte

utan konkurrens och konkurrenskraft. Det måste vi nu hitta hos oss själva.

Det enda rätta stället för konkurrens är i kedjans sista del. Vi måste vinna allt fler kunder och upprepade köp. Ibland vill vi ha konkurrens på fel ställen i vår kedja. Det finns inget behov av det inne i kedjan, det är ingen idé att lägga energi på det. Vi måste i stället koncentrera oss på att vinna vår andel av marknaden och vid behov öka vår andel. Nu är det tid för gemensamt arbete.

Vi har själv kontroll över stora, gemensamma delar av kedjan, från unghönsuppfödning till kläckeriet och vidare ända till foderfabriken. Allt detta måste vi kunna vända till vår konkurrensfördel och lyfta vår konkurrenskraft så att om någon kedja i landet växer, så ska det vara Atrias kedja. Den nya anläggningen i Nurmo ger möjlighet till detta och i praktiken till och med kräver det.

SPANNMÅL

TEXT: Ilkka Ala-Fossi, direktör för foderaffärsverksamheten, A-Foder Ab

Mot en ny odlingssäsong

Vi går mot en ny odlingssäsong på det norra halvklotet i en hyggligt balanserad marknadssituation. Fjolårets skörd blev mindre än genomsnittet såväl i EU (-8 %) som i Svarta havsområdet, men skörden i Nordamerika var klart bättre än genomsnittet (+6 %). Utbudet av spannmål har varit tillräckligt för att hålla priserna på en lägre nivå än

föregående år. Exportvolymerna från Ryssland kommer att vara de lägsta under våren och sommaren på grund av exportbegränsningarna som trädde i kraft 15.2. Ryssland strävar efter att förebygga prisökningar för spannmål på den egna marknaden. I Sydamerika har vinterns odlingssäsong varit god och där håller man på att ta in spannmåls- och sojaskördar som är normala eller bättre än normala. Som helhet förutspås världens spannmålslager minska något under skördeperioden 2024/2025, men lagren av soja öka något.

I Finland har utbudet av foderspannmål varit relativt jämnt under vintern. Kring årsskiftet kunde man se en period där spannmålspriserna i Finland blev högre än priserna i Europa. Under februari stabiliserades priserna till samma nivå som i grannländerna. Lagervolymerna vid skördeperiodens

slut förutspås stanna på ungefär samma nivå som föregående år i Finland.

När översikten skrivs håller odlingsssäsongen på att börja i de sydligaste delarna av Mellaneuropa. Spannmålsmarknaden börjar nu noggrannare följa väderförhållandena under såddperioden och växtssäsongen och deras effekt på utvecklingen av vegetationen. Fortfarande följer man också hur skörden lyckas i Sydamerika. I mitten av februari var skicket för höstsådda spannmål sämre än normalt i Europa och särskilt i Ryssland. Skördeprognosen i EU-området är normal för 2025, men i Ryssland förväntas en mindre skörd än normalt. Utöver förhållandena under odlingssäsongen är de politiska riskerna stora bland annat på grund av utvecklingen i Ukraina och tullfrågorna.

Låt oss hoppas att förhållandena i Finland är gynnsamma i år för sådd och tillväxt.

SVIN

TEXT: Markku Hirvijärvi, direktör, Köttaffärsverksamheten & Export- och industrihandel, Atria Finland Ab

Mul- och klövsjukan en utmaning på marknaden

Den låga aktiviteten på marknaden förstärks av mul- och klövsjukan som upptäckts i Tyskland och som i praktiken har satt stopp för Tysklands export till länder utanför EU. Detta påverkar mest svinkött, eftersom Tysklands utomeuropeiska export av nötkött har varit liten. Den största exporten har varit till England (200 miljoner kilo) och Asien (300 miljoner kilo), av vilket en tredjedel kött och resten biprodukter.

Danmarks svinkris fördjupades tillfälligt i fråga om smågrisar, när rutter-

na till Tyskland och Polen var stängda på grund av mul- och klövsjukan. Som tur var kunde linjen öppnas relativt snabbt.

Just nu (början av februari) är det fortfarande oklart hur köttflödena ska omorganiseras. Priset på slaktkroppar har rasat åtminstone i Baltikum och för sortimentens del är priserna stramare. Det återstår att se om danskarna får tyskarnas del av handeln till England. Detta skulle kunna underlätta för Danish Crown som är i svårigheter. Vi följer situationen.

Brasilens export till Asien, speciellt till Kina, växer tack vare fördelaktiga priser. Tyvärr sjunker prisnivån även för produkter med ben. Handeln med huvuden, klövar och knorrar går fortfarande bra, och vi antar att även prisnivån för dessa produkter kommer att förbli stabil under H1.

I Sydkorea försvann Tyskland från marknaden på grund av exportförbudet till följd av mul- och klövsjukan. Priserna där förväntas återhämta sig när lagernivåerna har sjunkit. Vi följer situationen noga och slår till när tiden är mogen.

I Japan fortsätter Atrias antibiotikafria produktsortiment att växa även 2025, vilket är en fin ljusglimt för oss i dessa rätt svåra tider.

NÖT

TEXT: Markku Hirvijärvi, direktör, Köttaffärsverksamheten & Export- och industrihandel, Atria Finland Ab

Positiva signaler i nötköttsmarknaden

Mul- och klövsjukan som upptäckts i Tyskland orsakar inte några större störningar på marknaden i Europa tror man. Tron grundar sig på två punkter.

För det första var Tysklands försäljning av nöt utanför Europa ganska liten med undantag för England. Försäljningen till Turkiet antas fortsätta, detta ersätter delvis exporten till Eng-

land, som har haft en årsvolym på cirka 7 miljoner kilo.

För det andra började lagren i Europa minska i slutet av sommaren och har inte vuxit trots höstens höga produktionsvolym. Handeln är fortfarande livlig när det gäller sortiment.

Lagernivåerna i Europa är ganska låga med tanke på tidpunkten. Vi tror att hela Europa rör sig mot sommaren 2025 med balanserade och till och med låga sortimentlager.

För värdefulla styckningsdetaljer är marknaden fortsatt något marknadsdriven och prisnivåerna har inte korrigerats på samma sätt som i sortimenten. Handeln med värdefulla styckningsdetaljer tros dock pigga till när efterfrågan och utbudet möts. Vi förväntar oss att detta inträffar under sommaren.

Handeln med hudar fortsätter stillsamt. Vi har tyvärr just nu uppnått den lägsta prisnivån någonsin för hudar. Dessvärre har vi ingen snabb vändning mot en bättre marknad i sikte.

I Finland var julsäsongen ganska lyckad när det gällde kostnadskontroll. Vi lyckades exemplariskt med leveransen av de beställda skinkorna till julborden. Det fanns dock inte möjligheter till tilläggsbeställningar av flera skäl, som konkretiserades som låga antal anmälningar i december. I januari blev det i stället överutbud. Svinhandeln går mycket svagt och marknadspriserna tyngs dessutom av den kris som mul- och klövsjukan orsakat. Det finns många orsaker till de stora svängningarna mellan december och januari. Det var många röda dagar i kalendern, det var en stor faktor. Detta har beaktats i volymerna. Julen innevarande år är minst lika utmanande vad gäller kalendern, så låt oss ta lärdom av den föregående och ha ännu bättre kontroll på julen 2025 enligt styr- och försäljningsplanen.

De näringsrekommendationer som trädde i kraft i november märks fortfarande i försäljningen av smörgåspålägg. Vi tror och hoppas dock att minskningen ska upphöra, eftersom smak är viktigt också på smörgåsen.

Läget förbättras inte av eventuella stridsåtgärder när förbunden förhandlar om en ny arbetsavtalsperiod. Förhoppningsvis behöver det inte gå till strejker.

I Japan har handel inletts även med nöt, vi förväntar oss tillväxt där. Volymerna är än så länge små, men det går åt rätt håll.

Handeln med värdefulla styckningsdetaljer har piggnat till tidigare i Sverige än på andra håll i Europa.

På den inhemska marknaden lyckades vi utomordentligt i nyårshandeln med värdefulla styckningsdetaljer och lagret är nu på en god nivå. Lagret kommer att ökas något mot påskssäsongen. Handeln med köttfärs och kebabravar går fortfarande bra.

Köttfärshandeln tros fortsätta stark även mot våren. Lagernivåerna i Finland för sortiment är för närvarande till och med för låga. Köttfärshandeln är mycket viktig för vår kedja, eftersom cirka 50–60 procent av en slaktkropp hamnar i den inhemska köttfärshandeln.

I Finland har den grundläggande efterfrågan på värdefulla delar piggnat till lite. Prisnivåerna är fortfarande otillfredsställande. Vi väntar på lyckade kampanjer från och med påsken.

A-Foders Familjespannmålsgård En ny möjlighet för spannmåls gårdar

A-Foder vill få med växtodlingsgårdarna ännu tätare i den finska livsmedelskedjan. Som familjespannmålsgård får du bland annat trygghet i efterfrågan på spannmålsråvara, ett avtalstillägg och en mer flexibel prissättning. Genom att ansluta din gård säkerställer du att din spannmål blir till en del av Finlands mest kända matvarumärke – nu och i framtiden.

TEXT: Taneli Marttila, inköpschef, A-Foder EDITERING: Milla Annala, Kind Company BILD: Tuukka Kiviranta

Utöver dessa fördelar erbjuder vi dig verktyg för beräkning av koldioxidavtrycket, stöd från utvecklingsgruppen och utbildningar med vars hjälp du kan förbättra din gårds lönsamhet.

VARFÖR FAMILJESPANNMÅLSGÅRD?

Allt börjar med åkern. På åkern växer spannmålsskörden, som föder produktionsdjuren – och i slutändan även konsumenterna. Spannmålsens kvalitet och produktionens hållbarhet har en nyckelroll i den finska matkedjans framgång. Atria är den enda aktören i världen som kan spåra hela matproduktionskedjan från åker till bord, och vi vill utvidga detta tanke-sätt ännu mer också för växtodlingsgårdar.

Ur detta föddes tanken på Familjespannmåls gårdar: en gård som producerar kvalitetsspannmål, genomför en mångsidig växtföljd och utvecklar sin egen produktion lönsamt. Som familjespannmåls gård utgör du en viktig del i den finska matkedjan.

Vi vill bygga långsiktigt samarbete med våra avtalsproducenter och tillsammans utveckla en miljömässigt hållbar och koldioxidneutral matproduktion. Målet är att skapa nya verksamhetsmodeller som stöder spannmåls gårdarnas lönsamhet och transparensen i hela matkedjan.

FÖRDELARNA AV ATT VARA EN FAMILJESPANNMÅLSGÅRD:

- Säker efterfrågan på spannmålen som en del av Atrias matkedja
- Avtalstillägg som ökar stegvis
- Rätt till ändring av odlingsavtal med garantipriser
- Utbildningar och utvecklingsgrupper för utveckling av spannmåls gård
- Spårbarhet och ansvarsfullhet ökar värdet på din spannmål

VAD KRÄVS FÖR ATT VARA FAMILJESPANNMÅLSGÅRD?

Som familjespannmåls gård förbinder du dig att utveckla din produktion långsiktigt. Detta innebär bland annat:

- Beräkning av koldioxidavtrycket med A-Foders verktyg
- Produktionskostnadskalkyler för att följa upp gårdens lönsamhet
- 3-årig växtföljdsplan

KOM
MED

Med detta familjespannmåls gårdskoncept vill vi ta Atriakedjan närmare spannmålsproducenten än någonsin tidigare. Som vår avtalsodlare ingår du i en inhemsk, producentägd matkedja som ger mat till finländare nu och i framtiden. Var med och bygg en bättre framtid med oss!
► atriatuottajat.fi/viljakauppa/perheviljatilat-hakemuslomake

PÅ ISO-TUISKUS GÅRD

6-12.1

BILDER: Tuukka Kiviranta, Heino Iso-Tuisku

Vardagen på en svingård ur en studerandes perspektiv

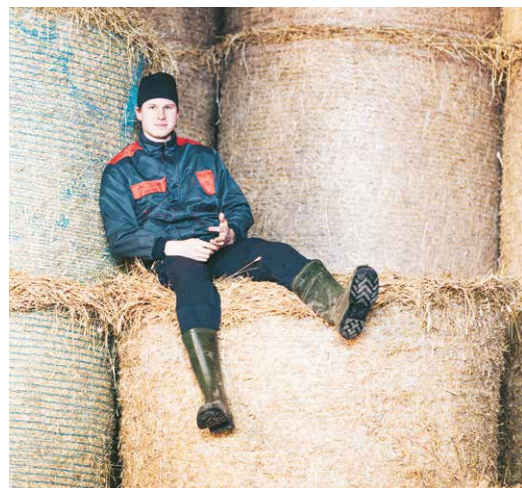

PRODUCENTENS ÅR

I artikelserien En vecka på gården följer vi vardagen på fyra gårdar under olika årstider. Varje gård presenterar sig i tur och ordning i tidningen Atria Producenter och de tre andra berättar det senaste från gården på webbplatsen.

Läs hur veckan varit på de andra gårdarna: atriatuottajat.fi/viikkotilalla

Studerande Heino Iso-Tuisku tycker att vardagen på svinggården Tuisku är intressant och lärorik. I driften av gården framhävs ansvarsfullhet och framåtblickande arbetssätt som är en viktig del av den finländska matkedjan. Vid sidan av studierna ger deltagandet i de dagliga sysslorna Heino praktisk erfarenhet och en möjlighet att på nära håll följa det dagliga arbetet inom svinnäringen. Företagarparet Marko och Lotta Iso-Tuisku ansvarar för gårdens verksamhet.

MITT PÅ bilden, omringad av en livepublik, arbetar vår djurskötare Heidi, en riktig klippa på vår grisionsavdelning.

LÖRDAGENS KYCKLINGBRÖSTFILÉ till äkta hälften.

DEN FÖR 40 år sedan köpta kombinationen för flytt av foder är den näst viktigaste maskinen på gården efter teleskoplastaren.

UR EXPERTENS PERSPEKTIV

Aktiv utveckling och framtidens förmågor

Marko och Lotta Iso-Tuisku är passionerade lantbruksföretagare. De utvecklar funktionerna på gården mycket aktivt, oavsett om det handlar om djurens välfärd eller något på åkersidan. I kombinationssvinggården i Ilmola växer 80 procent av svinen på gården fram till slakt och resten kommer till oss vid Atria för förmedling som grisar.

Marko och Lotta har också jobbat flitigt med att utveckla gården, de senaste åren har de bland annat investerat i fler platser för slaktsvin och mellanuppfödning. Något annat som är nytt på gården är den antibiotikafria produktionen som inleddes under 2024.

Företagarparet deltar också aktivt i utvecklingen av hela svinsektorn. Ett bra exempel på detta är att de har ett omfattande samarbete med olika läroanstalter och med allt från lantbruksstuderande till veterinärer. Det är en fröjd att få följa hur den nya generationen nu utbildar sig till yrkeskunniga lantbrukare. Heino är en de aktiva och ivriga ungdomarna som bygger sina förmågor för framtiden. Vid sidan av universitetsstudierna i Vik deltar han också i utbildningen 100 Unga producenter.

Gården har samarbetat med Atria redan länge, och det har varit enkelt och smidigt med de entusiastiska och lösningsorienterade företagarna.

Sampo Tupila
Områdeschef
A-Foder Ab

ISO-TUISKUN SIKÄ OY

FÖRETAGARE:
Marko och Lotta Iso-Tuisku

PRODUKTIONSINRIKTNING:
Integrerad svingård, 300 suggor och 1 800 slaktsvin.

GRUNDADES:
Markos farföräldrar började driva gården på 1930-talet.

ÖVRIGT:
Läs mer om oss isotuisikunsika.fi

MÅNDAG

På måndagar avväxlar vi alltid de nya kulingarna från suggorna och kulingarna börjar sitt liv som slaktsvin. Dessutom blandar vi gödselrännorna och tvättar avdelningarna. När djuren har flyttats är det dags att göra det trevligt för mellanuppfödningssvinnarna. Det är viktigt för de avvanda kulingarna att den nya livsfasen börjar utan stress. Därför måste avdelningarna vara varma, försedda med spån och vara trevliga för kulingarna, så att de inte känner sig stressade av varandra. När veckans största jobb var gjort hade jag tid att ta det lugnt och äta tillsammans med mina farföräldrar. De bor bara ett stenkast från gården.

TISDAG

Tisdagen var intressant för mig då veterinären kom på ett kontrollbesök. Under kontrollbesöket gick vi en rond tillsammans med veterinären, Lotta och våra veterinärpraktikanter i produktionslokalerna och gick igenom djuren. Jag hade aldrig gjort det förut så det var nytt för mig. Besöket gick bra och det var trevligt att ställa frågor om djuren till en expert och diskutera när vi hade ett så bra och mångsidigt gäng på plats. Det var också roligt att se hur en expert kan få ett så bra öga för djuren. Jag besöker svinstallet rutinmäs-

sigt bara under några veckor per år. När vi klarat av svinstallet studerade jag resten av dagen.

ONSDAG

Det blev fart på gården när pålitlige Arttu flyttade slammet från gårdsbehållarna till behållarna på åkrarna. Arttu har jobbat hos oss i snart två år på åkrarna, möjliggjort vår växtproduktion och varit oersättlig när vi har ökat åkerarealen och haft mer jobb. Min dag förflöt också med utomhusjobb, att flytta spannmål och ordna saker. På kvällen kartlade jag tillsammans med pappa de nuvarande maskinkostnaderna när vi tillsammans satte oss ner vid bordet. Pappa brukar ha långa dagar och på kvällarna gör han ibland alltför länge gårdssysslor (åtminstone enligt sig själv). Men idag kunde han ta det lugnt i god tid.

TORSDAG

På torsdagen arbetade vi först på gården. Vi fick äntligen resten av rågvet blåst in i svinstallets stålspiralsilo.

Vi ger svinen korn-havre-blandning som så kallad havrekomponent som lagras som färdig blandning i torksilon. Blandningen är en grundpelare i matningen. Syftet är främst att prioritera siloutrymme, vilket det naturligt-

vis alltid finns ont om på hösten. Allt fungerar bra så länge det inte finns alltför mycket skräp i blandningen och blandningsförhållandet i svinstallet är uppdaterat. På kvällen snöade det lite så då var det trevligt att ploga och samtidigt lyssna på Urheilucast.

FREDAG

Fredagen var veckans intressantaste dag. En forskningsgrupp från universitetet besökte oss för att bekanta sig med lokalbedövning av kulingar och arbetsmetoder. Vi var en casegård som en del av deras undersökning. Det är trevligt att arbeta tillsammans med olika intressegrupper och att utbyta åsikter om nya produktionssätt, samt om hur vi hållbart kunde vidareutveckla dem. Mitt på bilden omringad av en livepublik är vår djurskötare Heidi som är vår klippa på grisionsavdelningen. Vård djurskötare Heidi var lite nervös inför att operera inför publik, men när det väl kom till kritan gjorde hon ett prima jobb (som alltid). Efter jobbet på fredagen blev det dags för veckans höjdpunkt, det vill säga den lokala basketturen i Ahonkylä. Jag tycker att det går lättast att få motion när jag springer efter en boll. Jag kan rensa mina tankar när jag ibland får något helt annat att tänka på än den vanliga vardagen.

LÖRDAG

På lördagen slutade jullovet officiellt när jag reste tillbaka till Vik. Under tågresan gjorde jag beräkningar på den nyaste anskaffningen till gården som jag berättar mer om senare. Sträckan Seinäjoki-Helsingfors går ganska snabbt och lätt, och då pluggar jag oftast. När det gäller fokus är sträckan Tammerfors-Seinäjoki kanske mitt livs mest produktiva tågtid, då det efter Tammerfors går lättare att snegla på mobilen när nätet är bra och jag ägnar mig mindre åt studieuppgifterna.

SÖNDAG

På söndagen gav jag tid åt gymnastik och studier, och det var dags för årets första träning och att byta Elixia mot FitTammisto. Ett miljöbyte kan leda till att man upptäcker nya sidor av sig själv. Jag började genast med fotträning och tack vare nyhetens behag orkade jag riktigt bra. Efter gymmet skyndade jag mig till biblioteket för att under resten av dagen skriva på min kandidatuppsats. I min kandidatuppsats ville jag gå närmare in på detaljhandel och särskilt på marknadsandelarna för livsmedel med egna varumärken och de rådande trenderna för Finlands matkedja. Det är roligt att undersöka ett intressant ämne oavsett vad det är fråga om. På så sätt går tiden snabbt! ■

Social villkorlighet, vad innebär det för gården?

Sedan början av året har alla lantbruksföretagare som anställer utomstående arbetskraft lagstadgade skyldigheter kring arbetssäkerhet och arbetstagarnas rättigheter. Den nya mekanismen kallas för social villkorlighet.

TEXT: Jaakko Luoma, ansvarsexpert, Atria Suomi Oy EDITERING: Laura Kaski

Den nya förordningen syftar till att förbättra arbetstagarnas rättigheter och regleringen i anslutning till detta.

– Lagen om social villkorlighet som trädde i kraft den 1 januari innehåller dock inget nytt, vilket är tur för lantbruksföretagarna, och förändringen är inte så stor som man skulle kunna tro, påminner Atrias ansvarsexpert **Jaakko Luoma**.

I Finland har arbetssäkerheten och arbetstagarens förhållanden övervakats redan tidigare. Därför medför det nya kravet ingen ny lagstiftning och inga nya inspektioner i lantbruksföretagarens vardag. Den enda förändringen jämfört med tidigare är sanktionerna, som i fortsättningen gäller alla EU-stöd.

– Det betyder i praktiken att om en lantbruksföretagare upprepade gånger, trots anmärkningar försummar arbetsavtals- och arbetssäkerhetsfrågor, kan sanktioner riktas till jordbruksstöden som betalas till gården.

Var noga med säkerheten och introduktionen i arbetet

En gård som förutom den egna arbetskraften även sysselsätter inhyrd arbetskraft och till exempel använder avbytare måste enligt den sociala villkorlighetens krav se till arbetssäkerheten.

– Gården ansvarar alltså inte till exempel för sådant som rör avbytarens arbetsvillkor, men arbetssäkerheten för dem som arbetar på gården måste säkerställas. Introduktionen i arbetet måste vara tillräcklig och lantbruksföretagaren ansvarar för att se till att arbetstagarna får den, betonar Luoma.

Arbetsarkyddets inspektionsbesök görs även fortsättningsvis av regionförvaltningsverket (RFV). Enligt EU-lagstiftningen ska man i övervakningen av försummelse beakta allvarlighetsgraden, omfattningen, kontinuiteten och uppsåtligheten.

– Som tur är utökas inte tillsynen för lantbruksföretagaren. Upptäckta brister leder inte till några påföljder på jordbruksstöden första gången, utan sanktioner kan införas först efter flera inspektioner och brister som upptäcks vid dessa. ■

Checklista för de viktigaste detaljerna i social villkorlighet:

- Ingå ett skriftligt arbetsavtal med arbetstagaren och uppdatera avtalet och detaljerna i det vid behov.
- Se till att provanställningens längd inte överstiger den maximala längden enligt arbetsavtalet (halva tiden vid tidsbestämd anställning och högst sex månader).
- Lägg upp ett arbetsschema för fyra veckor i taget, om detta inte är omöjligt på grund av arbetets oregelbundenhet.
- Informera arbetstagaren skriftligt om förändringar i de avtalade arbetstiderna.
- Utbildningar som är nödvändiga för att utföra arbetet måste vara kostnadsfria för arbetstagaren.
- Se till arbetssäkerheten på gården och vederbörlig introduktion.

FAKTA

Social villkorlighet, som trädde i kraft i början av året, definieras i EU-förordningen om CAP-planer 2015/2115. Den innebär att försummelse av arbetsavtals- och arbetssäkerhetsfrågor kan sanktioneras och eventuellt leda till nedskaering av jordbruksstöden. De praktiska åtgärderna på gården förändras inte, men en lantbruksföretagare måste även i fortsättningen se till att företaget garanterar arbetstagarens rättigheter och en tillräcklig arbetssäkerhet.

Om du har frågor kring detta kan du vända dig till Landsbygds Arbetsgivareförbund. Läs mer om ämnet på jord- och skogsbruksministeriets och Livsmedelsverkets webbplatser.

TEMA: BAKGRUNDSKRAFTERNA I PRIMÄRPRODUKTIONEN

Pålitliga medhjälpare säkerställer en smidig vardag

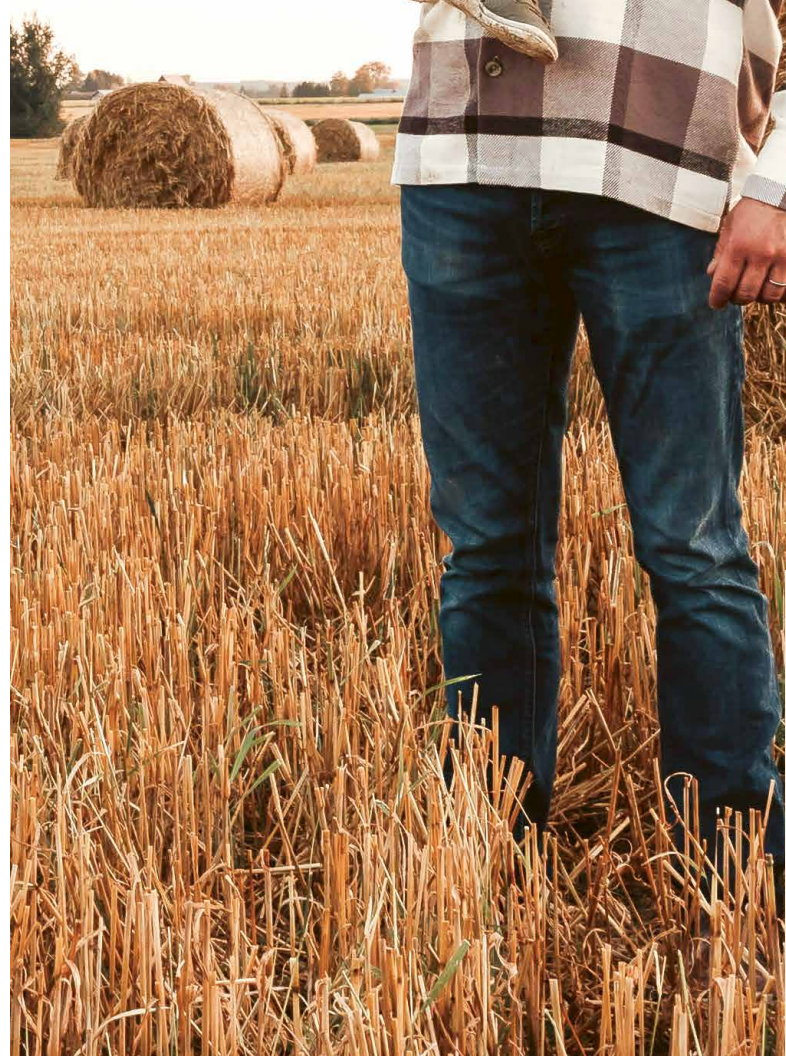
Primärproduktionen sköter inte sig själv – den får stöd av många yrkeskunniga personer som säkerställer driften av gårdarna året om. Oavsett om det handlar om en avbytare eller ett transportföretag, är deras arbete oersättligt med tanke på den finländska matproduktionens kontinuitet.

”Samarbete under generationer”

Transportföretaget Veljekset Finnilä Oy har varit en pålitlig partner inom finländsk primärproduktion redan under flera decennier. Djur- och fodertransporterna kräver noggrann planering och samarbete mellan gårdarna är nyckeln till en smidig matkedja. I år firar företaget 50-årsjubileum.

TEXT: Milla Annala, Kind Company BILDER: Tuukka Kiviranta, Helmiina Hyvärinen

Det långvariga partnerskapet har möjliggjort en gedigen förståelse för producenternas behov och ett smidigt samarbete även när gårdarna blivit större, biosäkerhetsföreskrifterna striktare och digitaliseringen av transporterna snabbt framskridit.

– Även om gårdarna blivit större och teknologin utvecklats arbetar vi ändå med människor. Producenterna känner oss och vi dem, vilket gör samarbetet smidigt, konstaterar Antti Finnilä.

– Vi har kunnat diskutera även svåra frågor och hitta lösningar som tjänar alla parter, sammanfattar Heikki Finnilä orsakerna till att företaget stannat kvar inom branschen så här länge.

Även samarbetet med Tuoretie, Atria och A-Foder är nära och omfattande.

– Vi kommunicerar dagligen om djur- och fodertransporter. Dessutom sköter vi Atrias frystransporter från Nurmo samt dagligvarutransporter till affärerna. Vi är en del av hela verksamhetskedjan från åker till bord, fortsätter Antti.

FRAMFÖRHÅLLNING KRÄVS

Transporterna är en kritisk del av gårdarnas vardag. Därför är det viktigt att transportkedjorna fungerar smidigt. Utöver noggrann planering påverkar även gårdarnas förhållanden, så som sandning och förberedelse av lastningsområdet hur transporterna lyckas.

– Foderbeställningar kan göras med några dagars leveranstid men förarnas tjänstgöringsscheman måste utarbetas flera veckor i förväg. Vid djurtransporter måste man noggrant beakta djurens vikt, klimatförhållandena och föreskrifterna om biosäkerhet. Att transporterna ska gå smidigt kräver alltså mycket framförhållning och planering. Vårt arbete underlättas betydligt om vi får beställningarna till systemet i god tid och förhållandena på gårdarna är som de ska, säger Heikki.

Transportföretagets verksamhet har påverkats mycket även av förändringen av jordbruket. Att gårdarna blivit större har ändrat ruttplaneringen och kraven på lastningen.

– Förr förde man foderlaster till flera små gårdar under samma körning. Nu kan en last köras direkt till en större gård. Detta har minskat körningarna i vissa områden, men samtidigt har gårdarnas logistikbehov förändrats, säger Antti.

Biosäkerheten har blivit allt viktigare när risken för att djursjukdomar sprids har ökat. Detta innebär allt noggrannare arbetssätt och investeringar till exempel i ett nytt djurtransportfordon med desinfektionssystem.

”När man kommer överens om något så håller man det.”

Samtidigt har arbetet förändrats även ur förarnas perspektiv. Tider och planering har blivit striktare och till exempel kan överraskande beställningar på fodersidan påverka organisationen av flera laster.

– När kostnaderna har ökat har man varit tvungen att effektivisera. Farfar brukar säga att man först förlängde djurtransportfordonet och när man inte längre kunde göra det byggde man fler våningar, skrattar Heikki.

KVALITET OCH ANSVARSFULLHET

Transportföretagen har en ansvarsfull roll i matkedjan och för Finniläs innebär detta kontinuerlig utveckling. Man investerar både för effektivitet och djurens välmående.

– Till exempel utveckling av transportfordonens ventilationssystem och desinfektionspraxis förbättrar inte bara djurens förhållanden under transporten utan minskar även riskerna för producenterna. Beaktande av biosäkerheten under transporterna skyddar gårdarna mot djursjukdomar och garanterar att de djur som kommer till och far från gården transporteras på ett säkert sätt, berättar Antti.

Att man håller det man kommit överens om är även det ett tecken på ansvarsfullhet.

– Vi strävar efter att vara bland de bästa inom ansvarsfullhet, men det viktigaste är att leveranserna kommer i tid och som avtalat. När man kommer överens om något så håller man det. Det här är en orsak till varför producenterna och samarbetspartnerna litar på oss, säger Antti.

Även om logistikbranschen har förändrats mycket och konkurrensen blivit hårdare har företagets grundvärden förblivit desamma. Arbetet görs med yrkesskicklighet, med respekt för människorna och genom att utveckla samarbetet.

SAMARBETE GER KONTINUITET

Långa kundrelationer och ett flera decennier långt samarbete har möjliggjort att Finniläs känner till gårdarnas behov och kan utveckla sin verksamhet utifrån behoven. Detta gör samarbetet effektivt och flexibelt för alla parter.

– När det finländska lantbruket utvecklas måste även logistiken göra det. Och vi tänker utvecklas även i fortsättningen, sammanfattar Heikki.

I framtiden ställs allt mer krav på logistiken, både vad gäller effektivitet, ansvarsfullhet och biosäkerhet. Finniläs anser ändå att kontinuerlig utveckling och samarbete är nyckeln till att den finländska primärproduktionen förblir konkurrenskraftig och transporterna fungerar även i framtiden. ■

TRE FAKTA

1

Gården är utgångspunkten för smidiga transporter – Sandning, förberedelse av lastningsområdet och att djuren är klara i rätt tid gör lastningen snabbare och förbättrar både djurens välbefinnande och transporternas kostnadseffektivitet. Beställningar som kan förutses underlättar ruttplaneringen och säkerställer smidiga transporter.

2

Biosäkerhet är allas ansvar – Risken för spridningen av djursjukdomar har ökat och därför är biosäkerhetspraxisen striktare än tidigare. Transportföretagaren sörjer för att utrustningen är ren och desinficerad, men även gårdarna ska säkerställa att deras biosäkerhetspraxis stödjer säkra transporter.

3

En yrkeskunnig förare säkerställer en säker och stressfri transport – Ny rad för citat annat än körskicklighet. Erfarna förare kan hantera djuren på rätt sätt, lasta dem säkert och reagera på eventuella problem, så att man under transporten sätter djurens välbefinnande främst.

”Jag har ett förtroendeuppdrag”

Avbytaren Timo Luokkakallio känner gårdarna, djuren och människorna – och det gör arbetet meningsfullt. Avbytaren är i bästa fall som gårdens eget folk: någon som man känner väl, som man kan lita på och som ser till att hjulen på gården inte stannar.

TEXT: Milla Annala, Kind Company BILDER: Tuukka Kiviranta

För Timo Luokkakallio har arbetet som avbytare varit ett naturligt val. Hans farbror hade en ladugård på hans fars hemgård, vilket gjorde att han redan som liten fick lära känna djuren och vardagen på en gård. Intresset för branschen ledde till att han började studera i Ilmola 1993, och nu arbetar han som avbytare med Jalasjärvi som bas.

– Jag tycker om djur, och för mig är det viktigt att jag genom mitt arbete kan underlätta gårdsägarnas vardag, berättar han.

Luokkakallio ingår numera i en avbytarring med fem gårdar, där samarbetet med gårdsägarna spelar en viktig roll.

– I en fast ring är det enkelt att avtala om avbytaruppdragen och planera dem i förväg. När man känner till gårdarna och djuren på dem löper arbetet smidigt. Att anlita en avbytare borde aldrig kännas som en osäkerhetsfaktor för gårdsägarna.

Luokkakallio arbetar för närvarande i huvudsak på dikogårdar och mjölkgårdar.

SAMARBETE OCH ÖPPEN KOMMUNIKATION

Avbytarens arbete innebär mycket annat än mjölkning och utfodring – det är att arbeta tillsammans med gårdsägarna och säkerställa att rutinerna på gården fungerar som de ska. Luokkakallio betonar att tydliga arbetsbeskrivningar och instruktioner om gårdens rutiner gör att arbetet löper smidigt.

– Arbetets rutiner och praxis sitter i ryggraden, men det sker alltid förändringar på gårdarna när det gäller till exempel mjölkningen, utfodringen eller skötseln av djuren. Det är viktigt att gårdsägarna ger instruktioner, så att allt går som planerat.

Sociala färdigheter spelar en nyckelroll i avbytarens arbete. Luokkakallio har fått beröm för sin förmåga att komma överens med alla slags människor.

– Jag följer rutinerna på gården, men det är alltid viktigt att föra en dialog. Många gårdsägare utbyter gärna tankar kring exempelvis djurens mående eller arbetets smidighet. Med ett utifrånperspektiv kan man ibland se saker som gårdsfolket inte själv märker i den bråda vardagen – även små förändringar kan ibland underlätta arbetet och förbättra verksamheten på gården.

Luokkakallio tror att gott samarbete bygger på ärlighet och öppenhet.

– Man måste ha fingertoppskänsla i arbetet. Som avbytare får man en omfattande inblick i läget på gårdarna – ibland är stämningen i ladugården bra och allt rullar på, medan det andra gånger kan finnas en känsla av trötthet och stress. När gårdsägarna och avbytaren har förtroende för varandra, kan man tala öppet om saker och ting.

BIOSÄKERHET ÄR EN DEL AV VARDAGEN

Att förebygga sjukdomar på gårdarna är en självklarhet, och Luokkakallio följer biosäkerhetsrutinerna utan kompromisser.

– Att använda skyddsutrustning, ha separata gummistövlar för varje ladugård och informera om sjukdomssituationer hör till det grundläggande i arbetet. Det är självklarheter för varje yrkeskunnig avbytare.

Halkolyckor, arbete med djur och tunga lyft är de vanligaste olycksorsakerna. En ren och välorganiserad arbetsmiljö är grunden för både gårdsägarens och avbytarens säkerhet. I dag fästs större uppmärksamhet vid säkerheten än tidigare.

– Därför har man allt oftare en kollega med sig på till exempel dikogårdar. Det ökar inte bara säkerheten, utan är även effektivare. Till exempel när man städar gödselgångarna och lägger strö, slipper man kliva ur teleskoplastaren för att vända på stängsel eller när man öronmärker nyfödda.

Luokkakallio påminner om att avbytarens arbetsförhållanden direkt påverkar arbetets smidighet.

– Bra verktyg och en snygg miljö gör arbetet trevligare. På många ställen är allt numera riktigt föredömligt. Sådant som gör arbetsmiljön säkrare för producenterna fungerar även för avbytare.

”Att anlita en avbytare borde aldrig kännas som en risk eller en osäkerhetsfaktor för gårdsägarna.”

DJURENS VÄLBEFINNANDE KOMMER FÖRST

Den långa erfarenheten har lärt Luokkakallio mycket, men en färdighet sticker ut: observation av djuren.

– När man känner djuren ser man snabbt om något djur inte mår bra. Numera hjälper tekniken till med detta, men avbytaren måste fortfarande ha förmåga att upptäcka avvikelser.

Varje ladugård har sina egna personligheter, och en del djur stannar kvar i minnet.

– Det finns kor som alltid är de första att komma för att bli mjölkade och så finns det kor som sätter tålamodet på prov. Man lär känna dem och de blir även lite av favoriter, som det alltid är trevligt att träffa igen efter ett uppehåll, medger Luokkakallio.

På stora gårdar har avbytarens roll förändrats under åren.

– Tidigare var avbytaren ensam om ansvaret på många gårdar, men numera är gårdsfolket ofta på plats. Det underlättar arbetet, när saker och ting kan diskuteras på plats. Och när man vet att ens arbete är betydelsefullt får man motivation att fortsätta. Samarbetet med gårdsägarna gör arbetet meningsfullt, och en god atmosfär hjälper en att orka. I arbetet är vi seriösa, men inte för allvarliga, säger Luokkakallio. ■

TRE TIPS

1 Goda arbetsförhållanden gör att avbyttjänsten fungerar smidigt.

Snygga och säkra arbetsförhållanden, så som sandade gångar och fungerande arbetsredskap underlättar avbytarens arbete och minskar risken för olyckor.

2 Tydliga instruktioner gör att arbetet löper snabbare.

Avbytaren rättar sig efter rutinerna på gården, men uppdaterade instruktioner om till exempel utfodring, medicinering och mjölkningsarrangemang säkerställer att allt utförs enligt gårdsägarnas önskemål.

3 Samarbete gör att arbetet som avbytare löper smidigt.

När samarbetet mellan gårdsägaren och avbytaren fungerar, kan arbetet utföras utan onödig stress. När rutinerna är tydliga och kommunikationen fungerar, kan avbytaren fokusera på sitt arbete och gårdsägaren kan lugnt lägga arbetsbestyren åt sidan.

Carbo® har något på hjärtat – det lönar sig att beräkna koldioxidavtrycket

Koldioxidavtrycket från Atriagårdarnas nötboskap är bara hälften så stort som hos den internationella jämförelsegruppen. Den lättanvända Carbo®-kalkylatorn på Producentens arbetsbord verifierar det inhemska köttets hållbarhet genom att ta fram data för den överhettade miljödebatten.

TEXT: Juha Ryhänen, kundrelationschef för köttboskapsgårdar, A-Foder EDITING: Milla Annala, Kind Company BILD: Laura Kaski

Hållbarhet och köttproduktionens miljökonsekvenser har under de senaste åren stått i centrum för den allmänna debatten. Debatten är tyvärr även förknippad med politiska agendor, där fakta går förlorade eller kommer i andra hand. Olika aktörer använder klimatförändringen som ett slagträ för att få slut på köttätandet och köttproduktionen i Finland. Eftersom argumentation och högljudda åsikter inte leder någon vart, svarar Atrias köttkedja på de grundade påståendena med vetenskapliga fakta.

CARBO®-KALKYLATORN SYNLIIGGÖR HÅLLBARHET

Marknadens krav på verifiering av hållbarheten ökar ständigt. Vi har tillsammans med Valio tagit fram miljökalkylatorn Carbo® för beräkning av koldioxidavtrycket inom mjölk- och köttproduktion. Programmet genomfördes under det första året som ett pilotprojekt på tiotals gårdar. Då korrigerades fel som upptäcktes i kalkylatorn, nya egenskaper lades till och användbarheten förbättrades. Carbo® har nu stått till producenternas förfogande på Producentens arbetsbord i ungefär ett år.

Carbo®-beräkningar har gjorts för cirka 300 gårdar med nötkreatur. Producenterna har i huvudsak visat stort intresse för beräkningarna och till och med varit försiktigt entusiastiska. Visst har det även ifrågasatts hur nödvändiga beräkningarna är, vilket har lett till mycket fruktbara diskussioner. I slutändan har vi dock alltid varit överens om att det bästa vapnet i kampen mot felaktig information bland konsumenterna är att verifiera hållbarheten i den finländska produktionen. I framtiden kan det även bli ett trumfkort i exporten.

DEN FINLÄNSKA NÖTKÖTTSPRODUKTIONEN ÄR ANSVARSFULL

Beräkningarna visar att koldioxidavtrycket för Atrias nötkött är ungefär hälften mindre än den internationella jämförelsenivån: 25 kgCO₂e/kg i Finland jämfört med 47 kgCO₂e/kg i världen. Om vi i Finland vill göra något som verkligen har positiv inverkan på klimatet och miljön, borde nötköttproduktionen här mångdubblas. Vi skulle kunna producera nötkött för att möta den allt större efterfrågan med i genomsnitt 50 procent mindre koldioxidavtryck. Dessutom har vi massor av det vatten som behövs i produktionen.

Gårdarna kan utifrån beräkningen styra sin produktion i en mer hållbar riktning. Eftersom metanet som frigörs vid matsmältningen och torvåkrarna dominerar beräkningen och utgör upp till över 80 procent av gårdarnas koldioxidavtryck, är det ofta mycket svårt att åstadkomma någon betydande minskning på gårdsnivå. De största förändringarna i mängden koldioxidutsläpp/producerat kg får man genom att effektivisera produktionen, det vill säga genom att öka antalet producerade kilon per hektar och djurplatser på gården. Det är även bra att samtidigt förbättra jordmånens bördighet och öka den biologiska mångfalden. På så sätt binder man kol i marken för att motarbeta klimatförändringen, minskar utsläppen i vattendragen och skyddar biodiversiteten.

Bakom Carbo® ligger en mängd forskning och data – exempelvis alla data från väderstationerna i hela Finland med en timmes noggrannhet. Beräkningen görs alltid med de faktiska resultaten för t.ex. det föregående kalenderåret. ■

HUR GÖRS CARBO®-BERÄKNINGEN?

1. Carbo®-kalkylatorn finns på Producentens arbetsbord
2. Det är enkelt att fylla i informationen – de nödvändiga uppgifterna finns redan i olika system:
 - Köttproduktionsresultat → Atrias system.
 - Antal djur → Nasevas djurflödesrapport.
 - Uppgifter om utfodring och skiften → Skifteskorten och utfodringsplanerna.
3. Snabb beräkning – fyll i uppgifterna enligt anvisningarna och klicka sedan på "Beräkna". På några sekunder får man fram:
 - Gårdens koldioxidavtryck.
 - Övergödnings- och försurningspotentialen per producerat kött-, mjölk- eller kalvkilo.
 - Diplom över beräkningen, som kan vara till nytta vid till exempel finansieringsförhandlingar.
4. Jämförelseinformation och expertstöd
 - Producenten kan jämföra sina resultat med andra gårdars medelvärde.
 - Kundrelationscheferna hjälper till med beräkningen den första gången – därefter går det på rutin.

Carbo®-beräkningen kan till exempel göras på lunchrasten

Vi gjorde Carbo®-beräkningen i samarbete med kundrelationschefen Juha Ryhänen, som hade fyllt i våra uppgifter i systemet redan i förväg. Den slutliga beräkningen gick lätt – i praktiken gick vi igenom den på lunchrasten. Jag har själv ännu inte aktivt använt systemet, men jag har lagt märke till det på Producentens arbetsbord. Beräkningen var åtminstone den första gången en bekymmersfri process tack vare den hjälp vi fick, och om man med hjälp av den kan utveckla produktionen och även skapa mervärde för gårdarna så är det utan tvekan ett användbart verktyg.

Resultaten var i sig ingen överraskning: de största utsläppen uppstår på åkersidan, framför allt på torvmarkerna. Utsläppen från vommarna kan närmast påverkas genom att öka produktionsmängderna. Resultatet av beräkningen är säkert mycket informativt för dem som har satt sig närmare in i saken. Jag tycker det vore bra om man gav producenterna ännu tydligare information om resultatens betydelse och vilken nytta man kan ha av beräkningarna. Möjligheterna att utnyttja kalkylatorn blir troligtvis mångsidigare framöver, när man inom primärproduktionen blir tvungen att verifiera hållbarheten för bland annat finansiärerna.

Konsumenterna och beslutsfattarna borde ges ännu synligare information om den finländska nötköttproduktionens styrkor och hållbarhet. Debatten om köttproduktionen är tidvis mycket polariserad, men samtidigt sätter en stor del av finländarna värde på inhemskt kött och dess hållbarhet. Carbo®-beräkningen tillhandahåller just de fakta som vi behöver för att kunna ge välgrundad information om varför den finländska produktionen är mycket hållbar i internationell jämförelse – och det är ett budskap som bör basuneras ut."

Henri Makkonen, EastFarm Oy

FYRA SKÄL ATT OPTIMERA UTFODRINGEN

Genom att satsa på utfodringsplanering kan en mjölkgård öka produktionen och djurens välbefinnande samt jämna ut variationerna i ensilagets kvalitet. Hos A-Foder stöder kundrelationscheferna och Rehukone, som publicerades i början av året, gårdarnas utfodringsplanering.

TEXT: Milla Annala, Kind Company BILDER: Tuukka Kiviranta, Adobe Stock

1 EKONOMISKA FÖRDELAR

En fungerande utfodring påverkar gårdens ekonomi på flera olika sätt. För det första möjliggör det att korna mjölkar stora mängder mjölk med goda halter.

– Redan om den dagliga mjölmängden ökar med två liter per ko, betyder det med hundra kor på årsbasis tiotusentals euro mer på mjölkkontot, säger A-Foders kundrelationschef **Jaakko Leiviskä**, som ansvarar för Norra Österbotten och Kajanaland.

En fungerande utfodring stöder kornas hälsa, så att dräktigheten är god och korna håller sig friska efter kalvningen och undviker med större sannolikhet även andra utfodringsrelaterade problem. På detta sätt kan även veterinärkostnaderna hållas nere.

2 STABILITET NÄR OMSTÄNDIG- HETERNA FÖRÄNDRAS

Eftersom utfodringsplanerna baserar sig på gårdens egna komponenter, så som ensilage och spannmål, är kvaliteten hos dessa av största betydelse för att kunna uppnå toppresultat. Det är inte alltid möjligt att framställa fodret i tid eller så kan väderförhållandena påverka kvaliteten. Oavsett kan situationen balanseras med kompletteringsfoder.

Förra sommaren kämpade en av Jaakko Leiviskäs kundgårdar med besvärliga förhållanden precis när ensilaget borde ha framställts.

– Gården i fråga utfodrar med sörra, och använder förutom ensilage även ryps, spannmål och mineraler i utfodringen. Vi beslöt att inkludera ett allfoder med högt energiinnehåll i utfodringen och på detta sätt kunde vi höja mjölmängderna trots problemen med ensilaget, berättar Leiviskä nöjt.

Eftersom man inte själv kan påverka väderförhållandena, är huvudsaken att man gör allting så bra man kan.

– Med kompletteringsfoder kan man trots problem med ensilagets kvalitet rädda situationen och hålla avkastningen på en så god nivå som möjligt, sammanfattar Leiviskä.

3 KONTINUERLIG UPPFÖLJNING

På en mjölkgård kan utfodringens verkkningsfullhet följas upp med många olika mätare, så det går att se effekterna snabbt.

– Förändringar i halterna och mjölmängderna kan ses redan en eller två veckor efter att man gjort förändringar i utfodringen, säger Leiviskä.

För att alltid hålla utfodringsplanen så uppdaterad som möjligt och för att undvika onödiga produktionsfluktuationer, bör ensilaget analyseras med jämna mellanrum, exempelvis en gång i månaden. Om man använder egna spannmål vid utfodringen, lönar det sig att även analysera dessa regelbundet.

Om utfodringsplanen uppdateras för sällan, arbetar man en del av året utifrån ofullständiga uppgifter, vilket kan leda till att man inte uppnår den bästa möjliga avkastningen. Detta kan påverka gårdens ekonomi, säger Jaakko Leiviskä.

Å andra sidan kan det, även om man känner till ensilagets halter och andra parametrar som påverkar utfodringsplaneringen, under årets gång hända saker i produktionen som resulterar i sämre avkastning. Så för att hålla helheten under kontroll på lång sikt lönar det sig alltid att satsa på utfodringen.

4 EN UTOMSTÅENDES ÅSIKT

A-Foder publicerade i början av året Rehukone för att underlätta mjölkgårdarnas val av foder. Med Rehukone kan man bekanta sig med foderutbudet och få preliminära rekommendationer om kompletteringsfoder som passar ihop med gårdens egna foder. Rehukone beaktar dock inte alla aspekter i fodervalet, så därför lönar det sig alltid att be om hjälp av A-Foders utfodringsplanerare när de slutgiltiga fodervärderna görs.

– Naturligtvis är det viktigt med olika verktyg, men kundrelationscheferna förstår verkligen producenternas behov och målsättningar och kartlägger gårdsspecifika faktorer i samband med utfodringen, säger Leiviskä.

På så sätt kan man i utfodringsplaneringen ta hänsyn till frågor som har kommit upp i samtalen med producenten och som i hög grad påverkar valet av kompletteringsfoder. Därför anser Leiviskä att öronen är kundrelationschefens viktigaste verktyg.

Även om man kan sköta många ärenden med producenterna per telefon, anser Leiviskä att besöken på gårdarna är extremt viktiga.

– Vid besöken kommer det ofta fram saker som man inte kommer sig för att fråga i telefon eller som producenten inte kommer sig för att berätta. Vid gårdsbesöken faller det sig också naturligt att diskutera producentens tankar kring gårdens utveckling och framtid.

Som bäst är utfodringsplanerarna ett bollplank för producenten när han funderar på sina planer.

– Och naturligtvis erbjuder vi hjälp med utfodringsplanerna och andra frågor som har med utfodringen att göra. I bästa fall fördjupas samarbetet så mycket att vi tillsammans kan börja fundera på gårdens produktion mer omfattande. Målsättningen är naturligtvis att korna mjölkar och att gårdens ekonomi förblir stabil, vilket i sin tur bidrar till den inhemska matkedjan, avslutar Leiviskä. ■

TEXT: Milla Annala, Kind Company

Tillväxtnål- sättningar och lönsamhet

Köttboskapsgårdarnas planering av utfodringen är nyckeln till optimal tillväxt för djuren och ekonomisk framgång för gården. En lång uppfödningstid gör det speciellt viktigt att planera utfodringen noggrant.

– Utfodringen måste innehålla alla komponenter som krävs för tillväxten. Då mår djuren bra och växer i enlighet med planerna, konstaterar **Anne-Mari Malvisto** som är kundrelationschef för nötgårdar.

Grunden för utfodringsplaneringen är foderanalyser som görs på ensilage och spannmål. Med hjälp av analyserna kan man säkerställa att utfodringen är i balans.

– Det enklaste sättet att utfodra är med ensilage, egen eller inköpt spannmål och mineraler. Om målet är bästa möjliga tillväxt, lönar det sig att uppdatera utfodringsplanen regelbundet. På en av mina kundgårdar har man genom regelbunden uppdatering lyckats hålla dagstillväxten på en god nivå och till och med ökat den en aning under de senaste tre åren, berättar Malvisto nöjt.

Fördelarna med utfodringsplaneringen visar sig också i form av kostnadseffektivitet och skonar därmed även producenternas plånböcker. En optimerad utfodring baserar sig på gårdens eget foder.

– Det kan förekomma betydande variationer i fodrens kvalitet, men för att uppnå tillväxtnålsättningarna kan man kompensera dessa brister, exempelvis med köpt foder eller spannmål. Att utfodra med fel foder eller bara för säkerhets skull, är dyrt och ger sällan de fördelar som man är ute efter, säger Malvisto.

När en expert sköter beräkningarna och hjälper till att hitta lösningar för utfodringen frigör man också tid.

– Gårdsspecifika lösningar spelar en avgörande roll, eftersom förhållandena och målsättningarna är olika på varje gård, poängterar Malvisto.

Långsiktig utfodringsplanering stöder såväl djurens välbefinnande, produktionens lönsamhet och gårdens framgång på lång sikt. När utfodringen är i balans och specifik planerad för gården, kan procenten lita på att målsättningarna uppnås, både i fråga om djurens tillväxt och det ekonomiska resultatet.

Ack ja, mellanuppfödning

Svansbitning i mellanuppfödningsskedet granskades ingående i det fyraåriga EHJÄ-projektet. Slutrapporten blev klar före jul. I den konstaterades det att man måste ingripa i svansbitningen i ett så tidigt skede som möjligt.

TEKSTI: Camilla Munsterhjelm, Veterinär, forskare, Helsingfors universitet
EDITERING: Laura Kaski **BILDER:** Tuukka Kiviranta, Atrias arkiv

”Förändringarna i svanshälsan granskades noggrant på fem gårdar.”

Traditionellt uppfattas svansbitningen som ett problem i slaktsvingårds-skedet. Både skadorna och deras följder samt de ekonomiska konsekvenserna blir ju större när djuren växer till sig.

– Men faktum är att bitandet ofta startar redan veckorna efter avvänjningen. Dessutom brukar beteendet sprida sig som en smittsam sjukdom. Ett gäng som en gång har fått tag i svansen fortsätter ofta med det, påminner forskaren och veterinären **Camilla Munsterhjelm**.

Dessa uppgifter och tankar var utgångspunkten när Helsingfors universitet och LUKE i samarbete började genomföra EHJÄ-projektet. Data samlades in från tre stora slakteriers gårdar, sammanlagt tio gårdar med grisar i mellanuppfödningssålder samt fem slaktsvingårdar.

FOKUS PÅ MELLANUPPFÖDNINGSSKEDET, FÖR DET ÄR DÄR DET HÄNDER

Data som samlades in under projektet bekräftade förhandsuppfattningen: Svansbitning bör förhindras i ett tidigt skede, det vill säga på avvänjningsavdelningen.

– På projektgårdarna försämrades svanshälsan under mellanuppfödningens gång. Ju sämre svansens skick var vid ankomsten till slaktsvinggården, desto större var risken för att den skulle bli allvarligt biten före slakten, konstaterar Munsterhjelm.

I den så kallade långtidsuppföljningen granskade man noggrant förändringarna i svanshälsan på fem gårdar. Forskaren besökte gårdarna tolv gånger på två månader och samlade på avdelningsnivå in ungefär hundra observationer per gård. På fyra gårdar av fem ökade svansskadorna med åldern, men kurvorna såg mycket olika ut. På en

gård fanns problem under den första uppfödningsskedet, vilket tydde på att allting inte var som det ska när grisarna anlände. På en annan gård blev kurvan brantare mot slutet, vilket antagligen berodde på att stressfaktorerna, så som trängsel, ökade när grisarna växte.

Långtidsuppföljningen gjorde det också möjligt att undersöka tidpunktens inverkan. På två gårdar upptäckte man en topp i skadorna hos djur i alla åldrar vid en viss tidpunkt. På en annan gård verkade fenomenet hänga samman på ett avbrott i leveransen av bökningsmaterial.

ÄR DE GRUNDLÄGGANDE FÖRHÅLLANDENA I SKICK?

I projektet samlade man in mycket data för att hitta faktorerna som exponerar för svansskador. I långtidsuppföljningen kunde man gårdsspecifikt härleda antalet skador till boxhygien, till-

gången till bökningsmaterial, antalet pellegrisar samt storleksvariationer bland djuren i gruppen. Genom temperaturövervakningen av avdelningarna kunde man koppla några utbrott av svansbitning till en tillfällig kall period i början av uppfödningen.

– Den enorma datamängd som samlades in med utfodringsutrustningen kunde tyvärr inte utnyttjas, eftersom den inte beskrev mängden som djuren åt. Här blev kanske viktiga sammanhang oupptäckta, eftersom gårdarna vid intervjuerna ansåg att förändringar i utfodringen är en betydande risk, funderar Munsterhjelm.

Materialet från de tio gårdarna analyserades inte i något skede gårdsspecifikt, utan alla de sammanlagda 81 avdelningarna jämfördes med varandra.

– Förhållandena och tillhandahållandet av stimulans visade sig vara viktiga faktorer som förhindrar svansbitning.

Mer utrymme per djur samt hög temperatur i liggområdet och att liggområdet räcker till för hela gruppen samtidigt förhindrar svansskador. Två olika anpassningsbara material att böka i fungerar bättre än ett.

Speciellt under uppfödningens sista tredjedel observerades tecken på trängsel vid trägen, trots att dimensioneringen var korrekt (21 ± 4,2 cm per djur).

ÄR VÅR UPPFATTNING OM DE GRUNDLÄGGANDE FÖRUTSÄTTNINGARNA KORREKT?

På basen av lärdomarna från projektet lyfter Munsterhjelm fram frågan huruvida vi erbjuder grisarna tillräckligt goda förhållanden?

– Att svanshälsan försämrades under mellanuppfödningsskedet i urvalet på tio gårdar, tyder på att allting inte är som det borde vara. Det kan hända att rekommendationerna inte är helt till-

räckliga och att grisarna är stressade. Å andra sidan såg man också problem på gårdarna, vanligtvis smutsiga boxar. Att hålla grundförutsättningarna i skick kunde kanske sänka stressnivåerna tillräckligt för att skydda svansarna.

På gårdarna visar utvecklingsbehoven de ekonomiska realiteterna: Enligt information från gårdarna är mera pengar den överlägset största spörren för att förhindra svansbitning, även om djurens välfärd och branschens image också utgör en motivation.

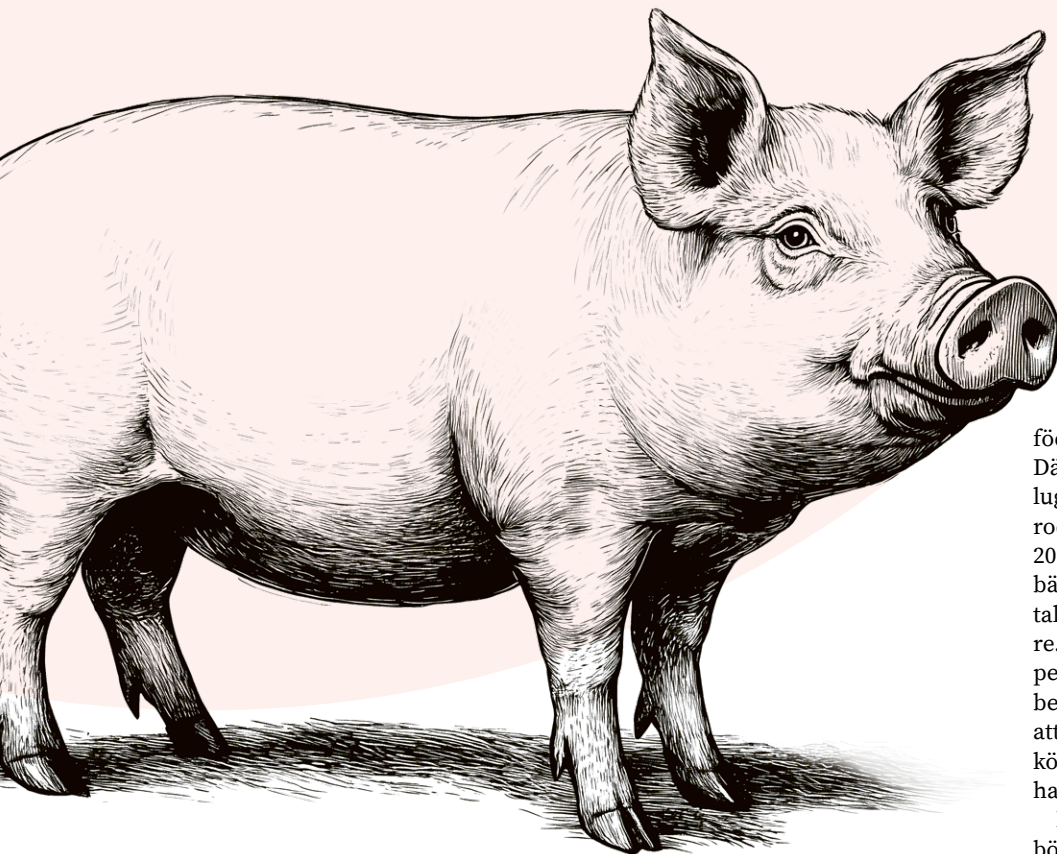
– Svansstöd eller inte, priset för svansbitningen är inte helt obetydligt. Enligt den finansiella modelleringen är värdet för en svans som bitits i mellanuppföljningen upp till 32 euro, när verkningarna fram till slaktåldern räknas med. ■

Obs! I EHJÄ-projektet testade man också automatisk utvärdering av svanshälsan och vikten baserat på videoupptagningar i transportbilen. Metoden har potential, men måste vidareutvecklas för att kunna användas kommersiellt

Testandet av Tempo fortsätter

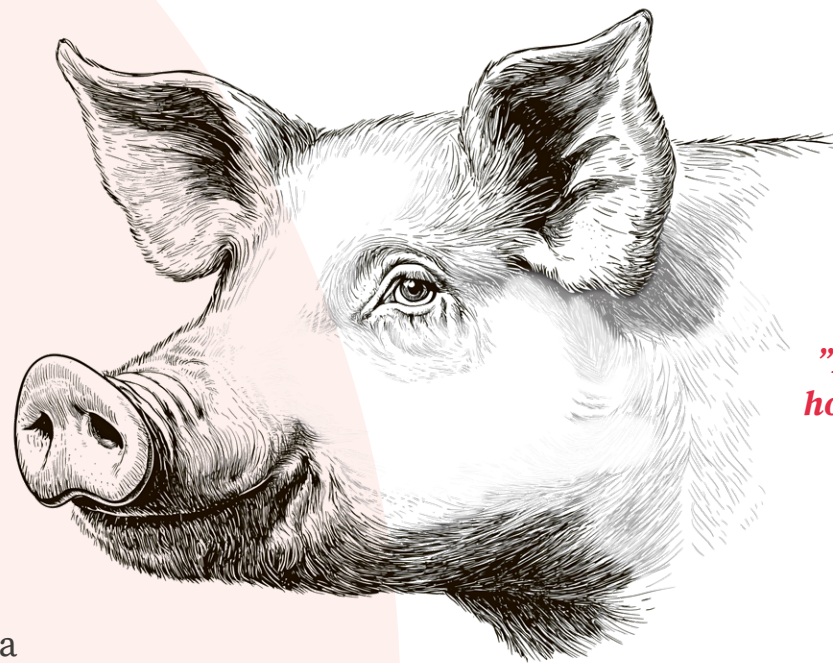
Svinaveln går framåt allt snabbare tack vare nya tekniker. Genetiken påverkar produktionens konkurrenskraft avsevärt, men att byta ras är alltid en stor förändring för hela kedjan. Besluten i samband med det måste grunda sig på noggrann forskning. Mängden avkommor i försöken med Tempo som fadersras ökar under våren, men ännu är det inte dags för det slutgiltiga beslutet.

TEXT: Niina Immonen, utvecklingsdirektör, Atria Finland; Maijastiina Karvo, kundrelationschef, A-Foder
ILLUSTRATION: Adobe Stock, Jenni Törmä

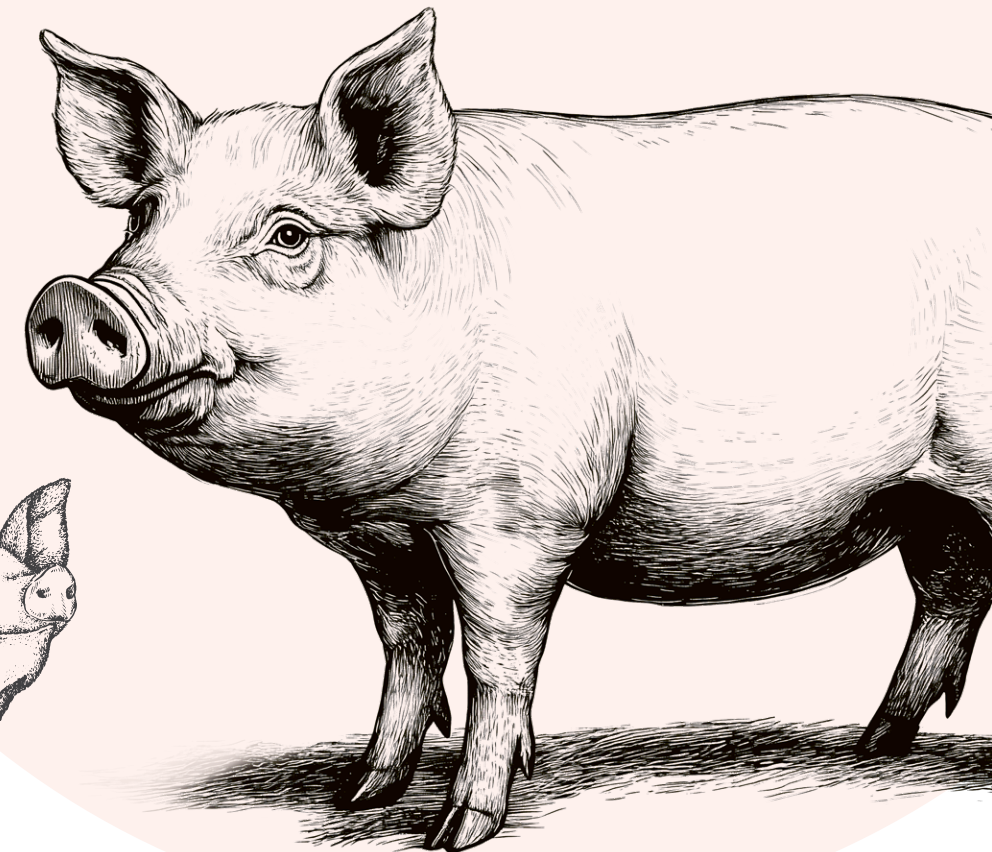
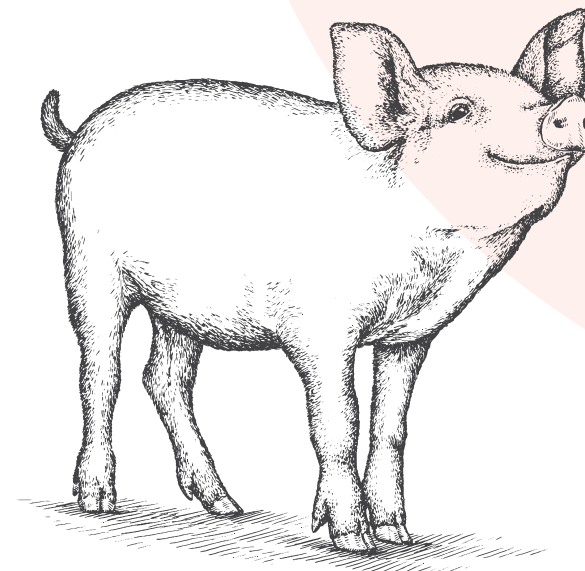

I Atriakedjan har man testat Tempo som fadersras sedan år 2023. Tempo är ett potentiellt alternativ, men att byta ras är alltid en stor fråga. Det kräver förändringar både i utfodringen och uppfödningen i hela produktionskedjan. Därför har vi medvetet valt att ta det lugnt innan vi går vidare. I Tempo-Duroc-jämförelsen som genomfördes 2023 klarade sig Tempos avkomma bättre i mellanuppfödning, trots att antalet levande födda kulingar var större. Båda rasernas produktionsegenskaper i slaktsvinstallet var utmärkta. En betydande skillnad mellan raserna var att Tempos avkomma hade en sämre köttprocent, något man efter försöket har kunnat förbättra på gårdsnivå.

För tillfället har några svinnätverk börjat använda Tempo, men i skrivande

"Medicineringsbehovet hos Tempos avkomma är en aning mindre."

stund är mängden data för liten för att fatta några beslut. Men vissa observationer kan redan göras. Granskningen av svinnätverkens resultat visar att antalet levande födda är en aning större i Tempo-kullarna, vilket ju också observerades redan i försöket. Detta har man varit tvungen att beakta även i suggornas utfodringskurva. Å andra sidan har slaktsvinens köttprocent hållits på en bättre nivå än förväntat.

UTFODRINGEN AV SLAKTSVIN MÅSTE UPPMÄRKSAMMAS

Ännu finns det bara få resultat för slaktsvinen, men det förekommer stora variationer i köttprocenten mellan gårdarna. Det är viktigt att komma ihåg att omgivningsförhållandena, exempelvis utfodringen, påverkar köttprocenten med mellan 50 och 70 procent. Tempo-slaktsvinen har en utmärkt ätförmåga och därför måste deras utfodring begränsas. Det rekom-

menderas att den begränsas genom att reducera antalet utfodringstillfällen till fyra per dag.

Könssortering möjliggör en exaktare utfodring. Gyltor kan man beroende på aptiten utfodra fritt ända till utfodringskurvas maximum. Utfodringen av galtar lönar det sig att begränsa i enlighet med utfodringskurvan. Den rekommenderade maximala portionen är ungefär 30,7–31,7 MJ NE (3,2–3,3 fe). I slutskedet lönar det sig inte att överskrida utfodringskurvas maximum. Om störbeteende förekommer i utfodringen, måste fodermängden naturligtvis ökas. Förutom könssortering och begränsning av utfodringen kan tillräckliga lysinnivåer i utfodringen bidra till att hantera köttprocenten. I samband med rasbytet är det tillrådligt att granska resultaten och genomföra förändringarna i samarbete med experterna från A-Foder.

Resultaten pekar i viss mån också på en bättre motståndskraft hos svinen. Känslan på fältet säger att medicineringsbehovet hos Tempos avkomma är en aning mindre. Den lägre medicineringsnivån innebär dock inte att man till exempel skulle kunna sluta med vaccinationer. Om man enbart byter faderras, har antalet fynd vid köttbesiktningen på gårdsnivå minskat. Om det sedan beror på att man har bytt ras eller på att man fäster större uppmärksamhet vid saker och ting, är detta i vilket fall som helst en mycket bra sak. Gårdar som använder Tempo har även gett återkoppling om att Tempo är mer utmanande i sitt beteende. Detta märks vid hantering av svinen och särskilt vid lastning. Är detta en faktor man kan hantera om produktionsfördelarna i övrigt är bättre? Det behövs dock fortfarande många fler svin innan slutgiltiga beslut kan fattas. Fram till dess håller vi båda alternativen öppna. ■

Utfört utvecklings- arbete märks även i koldioxid- avtrycket

Beräkningen av växthusgaser, det vill säga koldioxidavtrycket, för Atrias primärproduktion av kyckling uppdaterades under 2024. Föregående uppdatering gjordes 2021. Under tre år har resultatet förbättrats. Kraftigast påverkades detta av de minskade utsläppen för foder, där ett målinriktat utvecklingsarbete för att minska mängden soja finns i bakgrunden.

TEXT: Senja Arffman, ledande expert, Envitecpolis Oy; Anssi Lammila, ledande expert, Envitecpolis Oy **EDITERING:** Laura Kaski **BILD:** Tuukka Kiviranta

I beräkningen deltog nästan alla av Atrias kycklinguppfödningssanläggningar, samt unghönsanläggningar och kläckerier.

– I djurproduktionen ska beräkningen av växthusgaser sträcka sig ända till moderdjuren. I beräkningen beaktades dessutom utsläppen från kläckeriet och logistiken. På det sättet erhöles utöver gårdsspecifika resultat det genomsnittliga koldioxidavtrycket för en kyckling som kommer till Atrias slakteri, nämner **Anssi Lammila**.

Insamlingen av utgångsdata, beräkningen och rapporteringen genomfördes på Envitecpolis Oy:s plattform

EnvitecVisio Ympäristö, vars kycklingberäkning Atria och Envitecpolis har byggt tillsammans.

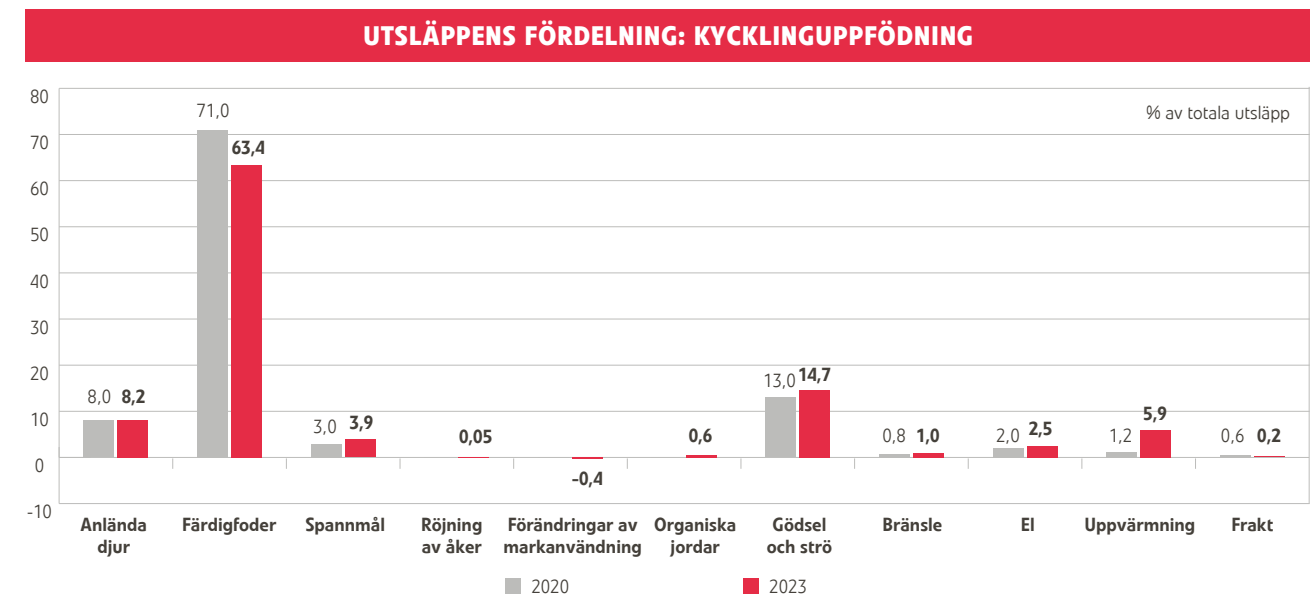
– Med plattformens hjälp har insamlingen av utgångsdata, beräkningen och rapporteringen automatiserats och kan genomföras ännu snabbare och enklare än tidigare, utan att ge avkall på beräkningens noggrannhet, tillägger Lammila.

GRUNDEN FÖR ALLT ÄR GÅRDSSPECIFIKA UTGÅNGSDATA

Grunden för beräkningen är den gårdsspecifika produktionen och verk-

samheten på varje gård. Som slutresultat erhålls ett resultat som beskriver gårdens verksamhet i verkligheten. När det gäller utfodring, antal djur, slaktuppgifter och djurtransporter fås uppgifterna direkt från Atria.

– Gårdarna lämnar uppgifter om torrströ, el, bränslen och uppvärmning. Om gården odlar spannmål som används som foder för de egna djuren ställer man även frågor om odlingen, det vill säga om gödsel, växtskyddsmedel, skördenivå och jordmån. Utgångsdata lämnas till beräkningen via systemet med ett knapptryck, berättar Lammila.

Källa: Envitecpolis Oy

UTSLÄPPEN PER SLAKTKILOGRAM HAR MINSKAT

Det uppdaterade koldioxidavtrycket för hela produktionskedjan anpassat med slaktmängderna är 2,46 CO₂e kg/slaktkilogram. Resultatet innebär att produktionen av ett slaktkilogram kycklingkött ger upphov till 2,46 kilogram växthusgaser. Som växthusgaser beaktas utöver koldioxid även metan och kväveoxidul, vars växthusgaspåverkan räknas om så att den motsvarar koldioxidens inverkan. På så sätt fås resultatet med enheten CO₂e, det vill säga koldioxidekvivalent.

– Jämfört med 2021 har resultatet förbättrats tydligt trots att beräkningsmetoden har förändrats mellan beräkningarna så att metoden i sig ökar totalresultatet. År 2021 var resultatet 2,56 CO₂e kg/slaktkilogram, så koldioxidavtrycket från primärproduktion av kyckling har minskat med cirka 4 procent, säger **Senja Arffman**.

Minskningen påverkas mest av att utsläppen för Atrias egna färdigfoder har minskat: i dessa har utsläppen per slaktkilogram har minskat med 10 procent.

– Färdigfodrens andel av kycklinggårdarnas totala utsläpp var i den föregående granskningen cirka 71 procent, men i den nu uppdaterade beräkningen utgör de cirka 63 procent. Den viktigaste faktorn bakom förändringen är det målinriktade utvecklingsarbetet för att minska mängden soja i fodren utan

att försämra tillväxtresultaten, säger Arffman.

Den viktigaste förändringen i beräkningsmetoden är beräkningsmodellen för utsläpp från el, vilket ökar utsläppen från el, såvida inte gården använder CO₂-fri el. När det gäller uppvärmning orsakar speciellt torv och olja utsläpp. Detta syns som de viktigaste skillnaderna i de gårdsspecifika resultaten. De gårdsspecifika resultaten varierade från 1,81 till 3,27 koldioxidekvivalenter.

ETT GOTT RESULTAT UPPNÅS GENOM LÅNGSIKTIG UTVECKLING

När man tittar på utsläppsfördelningen är de viktigaste utsläppskällorna i kycklingproduktion fortfarande foder och gödsel. De täcker sammanlagt nästan 78 procent av utsläppen.

– Gården har begränsade möjligheter att påverka dessa, men det är bra att förstå att det uppstår utsläpp av alla fåglar som föds upp. Eftersom man i granskningen även beaktar moderhönornas utsläpp, har varje kyckling som kommer till gården dessutom utsläpp med sig redan vid ankomst. Alla utsläpp från uppfödningen delas med godkända slaktkilogram, så resultaten påverkas också starkt av dödlighet, foderverkningsgrad och godkända slaktkilogram. För att minska resultatet lönar det sig alltså att sträva efter att förbättra dessa på gården, uppmuntar Arffman. ■

Uppdaterat kol- dioxidavtryck på förpackningarna

Koldioxidavtrycket för Atrias kyckling har nu uppdaterats. I beräkningen deltog sammanlagt 70 gårdar, inklusive unghöns-, moderdjurs- och uppfödningsgårdar. Dessa täcker cirka 85 procent av hela kycklingproduktionen. Tack till alla som deltagit i beräkningen!

Det uppdaterade koldioxidavtrycket kommer att anges på kycklingförpackningarna under denna vår. Beräkning kommer att göras även framöver, men det lär gå ännu lättare när vi gjort grundarbetet, löst några problem och dragit lärdomar av flaskhalsar.

Atria har i samarbete med Envitecpolis utvecklat en gårdsspecifik applikation för koldioxidavtrycket, förutom för kycklinggårdar även för svin- och växtproduktionsgårdar. Svingårdarnas beräkning inleddes i början av februari och även växtkalkylatorn tas i bruk under den kommande odlings-säsongen. Atrias alla produktionsinriktningar har nu sin egen gårdsspecifik kalkylator, när nötkreatursgårdarna använder Carbo®-miljökalkylatorn. Med gårdsspecifika kalkylatorer ser varje gård sin egen utvecklingskurva och i stället för att använda nationella medelvärden blir utsläppsberäkningen på Atria-nivå betydligt noggrannare och gårdarnas arbete blir synligt också på företagsnivå.

TEXT: Anne Rauhala och Teija Paavola

Nya lösningar för utfodring av slaktsvin

A-Mix Paussi – för sojafri utfodring av slaktsvin

Proteinkomplementet i A-Foders sojafria utfodringskoncept för slaktsvin baseras på inhemskt kornprotein, mer känt som A-Foder OVR.

Tillgängligheten på A-Foders OVR-produkt är begränsad under Anoras driftstopp för rengöring och service, då A-Foder inte får nödvändig råvara för att framställa foder. För att hantera utfodringen under driftstoppen krävs smidigt samarbete mellan kedjans parter. I slaktvinstallet begränsar man användningen av OVR och ökar användningen av koncentrat under driftstoppen för rengöring.

A-Mix Paussi är A-Foders nya, sojafria lösning för slaktsvingårdar för att upprätthålla proteinhalten i utfodringen under pauserna. Ärten och bondbönan som A-Mix Paussi innehåller ersätter den begränsade mängden OVR under driftstoppen. Det lönar sig att diskutera Paussis lämplighet för utfodringen på den egna gården med A-Foders utfodringsexpert. Produkten lämpar sig också att användas fortlö-

pande i utfodringen av slaktsvin och den tillverkas vid A-Foders fabrik i Koskenkorva.

ETT NYTT SPANNMÅLSKONCENTRAT FÖR SLAKTSVINSUTFODRING I STARTFASEN

A-Foder erbjuder nu en tvåkoncentratlösning för slaktsvingårdar som använder spannmålskoncentrat. För utfodring med tvåkoncentrat finns nu A-Energiativiste som är skräddarsydd för startuppfödning. Nyheten förbättrar energiinnehållet i startuppfödningfoder som baseras på gårdens spannmål och balanserar fodrets mineral- och aminosyrasammansättning. Efter A-Energiativiste används den i slutuppfödningen bekanta A-Kasvutiiviste. Båda produkterna är granulerade och tillverkas i Mynämäki.

SOM FODERPARTNER FÅR DU TILLGÅNG TILL DEN SENASTE FODERKUNSKAPEN

En bra utfodring spelar en nyckelroll för produktionens lönsamhet och djurens välbefinnande. Som A-Foders Foderpartner får du alltid tillgång till uppdaterad utfodringskunskap och omfattande analystjänster, med vars hjälp utfodringen kan optimeras enligt din gårds behov.

Utfodringsplanen uppdateras regelbundet för att motsvara ändrade förhållanden och stöda produktionsmålen. Dessutom görs minst två gårdsbesök per år, med fokus på utveckling av utfodringen och produktionen. Utifrån dessa analyseras kontinuerligt hur utfodringen lyckas, så att djuren ska få bästa möjliga näring och gården vinner på att fodret utnyttjas effektivt.

Mer information producenttjänsten Svin tfn 020 472 7325 (lna/msa) ■

A-Foder – föregångare inom sojafri utfodring

Välj inhemska svinfoder och bekanta dig med Foderpartner-modellen.

atriatuottajat.fi/tuotannonkehitys/atriasika

A-FODER

Atrias primärproduktion belönade meriterade gårdar i Kött-Akademins

Grattis till de prisbelönade gårdarna och tack till alla deltagare!

Atria Fjäder

Fördomsfri utvecklare
Kortesmäki gård, Seinäjoki

Årets framgång – slaktviktskontroll
Agritoukola Oy, Kangasala

Aktiv aktör i kedjan som helhet
Saunamäki gård, Ilmola

Atria Svin

Årets kvalitetsfrämjare/-ambassadör
Piglet Oy, Kauhava

Årets ansvarsfulla aktör
Alhofarmi Oy, Kurikka

Årets utvecklare
Brors Jordbruk Ab, Vörå

Årets foderpartner – slaktsvingård
Lahti gård, Ilmola

Atria Nöt

Uppfödare av utomordentliga mjölkkrastjurar
VMS Maito Oy, Nivala

Uppfödare av utomordentliga mjölkkrastjurar
Yrjölä gård, Kuopio

Uppfödare av utomordentliga mjölkkrastjurar
Pietolan tila Oy, Siikajoki

Uppfödare av utomordentliga köttkrastjurar
Mäentausta MTY, Kumo

Uppfödare av utomordentliga mjölkkraskvigor
Mansikkaharju Oy, Rantasalmi

Uppfödare av utomordentliga köttkraskvigor
MR-Agro Ab, Nykarleby

Utomordentlig kalvuppfödare
Kylänpään Torppa Oy, Loimaa

Utomordentlig kalvuppfödare
Koillis-Vasikka Oy, Överijö

Utomordentlig producent av biffkalvar
Mattbäcks Gård, Pedersöre

Utomordentlig producent av biffkalvar
Mannin Tila, Koskis

Utomordentlig producent av biffkalvar
Männistö gård, Suomussalmi

Uppfödare av utomordentliga spädkalvar på mjölkgården
Kiteenpuro, Juga

Uppfödare av utomordentliga spädkalvar på mjölkgården
Lantbrukssammanslutningen Haasala, Karleby

Uppfödare av utomordentliga spädkalvar på mjölkgården
Mäkelä gård, Pyhäjärvi

”Lagom” i dikoproduktion

I Produktiva Diko-projektets slutseminarium i Seinäjoki fick deltagarna höra raka och uppmuntrande uttalanden från en världskänd talare, PJ Budler, om dikoproduktionens möjligheter och om djurval på besättningsnivå i praktiken. Budler har under sin karriär föreläst i fler än 100 länder och fungerat som utställningsdomare för nära 100 raser.

TEXT: Susanna Vehkaoja, utvecklingschef, Nautasuomi Oy, projektet Produktiva Diko
BILD: Jenna Yli-Huomo

PJ BUDLER arbetar i företaget Trans Ova Genetics i USA. Föreläsar- och domaruppdrag sköter han för sitt eget företag, Global Livestock Solutions. Till vänster Susanna Vehkaoja som fungerade som tolk.

KRAFTER BAKOM och uppträdare på YFM-turnén på Sarkamässa. Bild: Atria Nötutveckling.

ELLI & LOVIISA och Amski på Sarkamässa. Bild: Leena Jokinen

Young Farmers Meet samlar unga i stora skaror

Grundtanken i de utvecklingsprojekt som Nautasuomi driver är att trygga kontinuiteten, varvid fokus hamnar på stöd till unga speciellt i början av deras producentkarriär. I projekten ville man erbjuda unga ny och inspirerande aktivitet, och så föddes idén om Young Farmers Meet.

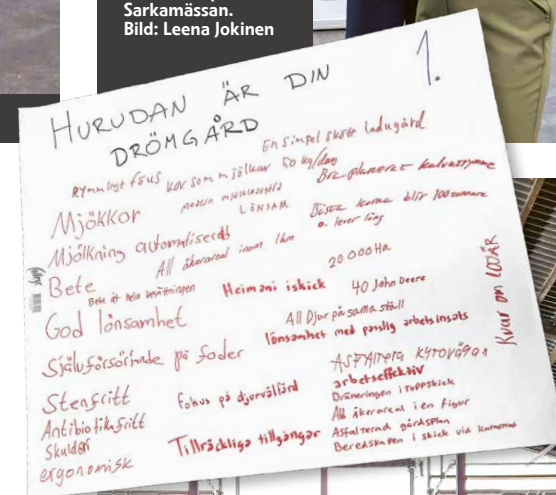
TEXT: Leena Jokinen, expert, Nautasuomi Oy

Turnén startade redan i höstas från Nurmes och direkt i årets början arrangerades ett svenskspråkigt YFM i Vasa. Till evenemanget kom 37 unga personer som redan arbetade som nötkreatursproducenter eller ville bli sådana. Stämningen under dagarna var entusiastisk och framåtblickande, och responsen om träffen var mycket god – det har helt klart funnits ett behov av program i ungdomlig stil och som är riktat till unga!

YFM-turnén marknadsfördes synligt i anslutning till Sarkamässa. Influerna Loviisa & Elli samt Amski var

med, och Wiki, Semex, DeLaval och SeAMK samt andelslagen Itikka och Lihakunta var samarbetspartner. Influernas inspirerande anföranden drog sammanlagt cirka 80 intresserade åhörare och publikens medelålder höll sig i rätt intervall.

YFM-turnén fortsätter under våren i Seinäjoki, Laukas och S:t Michel. I höst står Sydöstra Finland, Mellersta och Norra Österbotten samt Lappland på tur. Turnéupplägget är detsamma på alla orter: första dagen lyssnar man på expertföreläsningar och nätverkar såväl formellt som informellt, och den andra dagen besöker man intressanta gårdar. ■

PÅ BESÖK på Härkähakas gård med det svenskspråkiga YFM-gänget. Bild: Jaakko Ilkka

PJ Budler talade om de globala utmaningarna inom nötköttsproduktionen, men trodde starkt på fortsatt biffköttproduktion och köttätande. I föreläsningens andra del berättade han hur man väljer de mest produktiva djuren till avel. Han betonade hållbarhet, fruktsamhet, hormonell balans och funktion.

– Fruktsamhet är fem gånger viktigare än tillväxt. Aveln för fruktsamhet borde inte handla om att välja bort ofruktsamma moderdjur utan till exempel om att välja djur som blir dräktiga från den första brunsten.

Enligt Budler ska en tjur se maskulin och muskulös ut, och en tjock, lurvig nacke avslöjar en gynnsam hormonfunktion.

– En hållbar och fruktsam ko är feminin, huvudet är lagom stort och ansiktet fint. Ögonen är brett placerade men inte utstående. När nosen är lika bred som avståndet mellan sittbenen kan hon beta effektivt.

Butler betonar att tillväxtförmåga, mjölkproduktion, köttighet och köttkvalitet är sekundära egenskaper om djuret inte passar i sina förhållanden.

– I djuravel är det viktigt att alltid komma ihåg den gyllene medelvägen och inte sträva efter ytterligheter.

Han gillar det svenska ordet ”lagom”. Hos djuren bör en balanserad konstitution och måttlig vuxenstorlek värdesättas, så att korna har lättare att använda tillräckligt med näringsämnen till mjölkproduktion, vilket i sin tur ökar kalvens tillväxt. Viktmålet för en sju månader gammal avand biffkalv är enligt Budler 45 procent av moderns vikt.

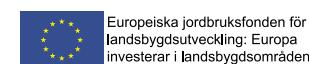
FRÅN SYDAFRIKA TILL BROBYGGARE I VÄRLDEN

Budler växte upp på en boskapsfarm i Sydafrika. Redan som 15-åring började han etablera avelsbesättningar i tre länder. Han flyttade till en boskapsstad i Texas efter att ha insett att han vill verka som brobyggare.

– Nötkreatur finns över hela jordklotet, men det saknas förenande länkar för att föra dem samman.

Detta var startskottet för den virtuella utställningsverksamheten Champion of the World, som har gett Budler mängder av nya kontakter och uppdrag. Han har fått träffa världens le-

dande rasförädlare, men också fått se många slags förhållanden och användningsområden för nötkreatur. Han betonar nödvändigheten i att bekanta sig med helt annorlunda förhållanden och verksamheter för att kunna se klart och få mer perspektiv. ■

VAD ÄR VIRTUALUTSTÄLLNINGEN CHAMPION OF THE WORLD?

Sedan 2012 har PJ Budler årligen arrangerat den webbaserade världsutställningen ”Champion of the World” för olika raser. Även kandidater från finska köttföreningar bjuds in på utställningen som bygger på foton. Finska djur har även fått priser på utställningen. Utställningen har fört samman förädlare från olika länder och gjort det möjligt att få en bedömning av ett djur av en sådan domare som det annars inte skulle vara möjligt att få en bedömning av.

Kött ingår i en balanserad kost

Kosten ses från två perspektiv i de nationella näringsrekommendationerna: i första hand strävar man efter hälsofrämjande mat, men ekologiskt hållbar kost beaktas mer än tidigare. Miljöperspektivet betonas tydligt mer än tidigare.

TEXT: Hanna Pehkonen, viestintätoimisto Selander BILDER: Atrian arkisto, Foodwest Oy, Adobe Stock

Atrias forsknings- och utvecklingsdirektör **Anu Saranpää** och Foodwest Oy:s näringsexpert **Sara Pohjavuori** har ett gemensamt budskap: Varken ett enskilt livsmedel eller en enskild måltid gör kosten hälso- eller ohälsosam, hållbar eller ohållbar. Avgörande är kosten som helhet.

– Man kan alltså äta allt, så länge som man äter måttligt och i lämplig proportion i förhållande till sitt energibehov. Som livsmedelsföretag producerar vi all slags mat och vi vill producera mångsidig mat, som smakar gott, preciserar Saranpää.

– Även små förändringar har betydelse när man vill förbättra befolkningens näringsituation, och mer grönsaker i kosten är bra för såväl hälsan som miljön, fortsätter Pohjavuori.

Enligt Saranpää är ofta livsmedelsbranschens gemensamma, frivilliga åtgärder den effektivaste metoden att brett främja en god kosthållning. Det långsiktiga arbetet och erfarenheten syns i arbetets slutresultat och även i finländarnas kost, säger hon.

– Utvecklingen av hjärtmärkta produkter under 2000-talet är ett bra ex-

empel på vad näringsexperter, myndigheter och industrin kan åstadkomma tillsammans, berättar Saranpää.

”Kött är en utmärkt källa till näringsämnen.”

PERSPEKTIV PÅ FÖRSÖRJNINGSBEREDSKAP MISSADES

Saranpää hade önskat att man vid beaktandet av miljöaspekter i arbetet med näringsrekommendationerna skulle ha lyssnat mer på finska och nordiska experter. På samma sätt som i Sverige skulle hänsyn behövt tas till försörjningsberedskapen när näringsrekommendationerna utarbetades.

– Vi har en utmaning i att det inte finns några heltäckande uppgifter om den nordiska eller finska produktions miljökonsekvenser. I många undersökningar, även sådana som gjorts i Finland, används internationella medelvärden

eller något referensland. Om miljökonsekvenserna i Finland bedöms till exempel mot siffror från Nederländerna, hamnar man helt fel när det gäller odling av grönsaker och spannmål. Det finns skillnader i vegetationsperiodens längd, växter som odlas, odlingsmetoder, användning av växtskyddsmedel och tillåtna mängder näringsämnen. Redan tanken på hur mycket längre söderut Nederländerna ligger jämfört med Finland, avslöjar att det finns skillnad mellan länderna, säger Saranpää.

SARA POHJAVUORI

ANU SARANPÄÄ

”Det finns inga heltäckande uppgifter om miljökonsekvenserna av den nordiska eller finska produktionen.”

– Eftersom miljöfrågorna blir allt viktigare i framtiden skulle jag önska att detta också skulle återspeglas i sammansättningen av Statens näringsdelegation som utarbetar rekommendationerna, samarbetsmötena och utvecklingen av verksamhetsmodeller. Tillsammans kan vi göra Finland till en föregångare inom ansvarsfull livsmedelsproduktion.

I Sverige har man i och med den allt mindre nationella produktionen fått upp ögonen för hur kritisk försörjningsberedskapen är, och detta märks också tydligt i näringsrekommendationerna.

– Även vi i Finland måste bli medvetna om att våra nordliga produktionsförhållanden sätter vissa ramar för hur vi kan producera livsmedel. I framtiden bör också försörjningsberedskapsperspektivet förstärkas vid utarbetandet av näringsrekommendationer, konstaterar Saranpää.

KÖTT INGÅR I EN MÅNGSIDIG KOST

Trots all offentlig diskussion är kött en utmärkt källa till näringsämnen, påpekar Saranpää och Pohjavuori. Kött innehåller till exempel protein, järn, zink och vitamin B12. När mängden

rött kött är måttlig och kosten i sin helhet mångsidig, kan man balansera köttets goda och dåliga sidor i kosten så att man inte behöver helt avstå från kött, säger de.

I rekommendationerna uppmanas också till att använda inhemska råvaror där så är möjligt.

– Genom att föredra finska produkter stöder vi sysselsättningen i Finland och svarar själv för kedjans ansvarsfullhet. På så sätt flyttar vi inte heller över miljökonsekvenserna av vår mat någon annanstans, säger Saranpää.

Även om matens miljö- och klimatkonsekvenser beaktas mer än tidigare i de nya rekommendationerna, är det viktigaste målet för näringsrekommendationerna att förbättra befolkningens hälsa genom kosten, påminner Pohjavuori.

– Konsumenten har redan idag svårt att bedöma produkternas näringsvärden, för att inte tala om hållbarhetsaspekter, säger Saranpää.

KÖTT KONSUMERAS ÄVEN FRAMÖVER

Allmänt sett har inga stora förändringar skett i köttkonsumtionen åt vare sig det ena eller andra hållet. Detta visar resultaten från den undersökning som

Kantar Agri gjorde 2023 och som mäter frekvensen för köttätande. De nuvarande finska näringsrekommendationerna, som redan innehöll rekommendationer om att ändra konsumtionen av kött, publicerades 2014.

Matrekommendationernas konkreta effekter märks mest hos bara en del av foodservice-aktörerna, speciellt i den offentliga sektorns kök, som i skolor, sjukhus och daghem.

– Förhoppningsvis serverar de också näringsrik, mångsidig och välsmakande mat, eftersom bara mat som äts ger näring, påminner Saranpää. ■

ÅTSTRAMNING AV REKOMMENDATIONERNA OM KÖTTKONSUMTION

I de näringsrekommendationer som publicerades i fjol rekommenderas en övergång till en mer växtbaserad kost och ges en riktlinje om att äta högst 350 gram kött per vecka. I de äldre rekommendationerna som var i kraft från 2014 var motsvarande mängd 500 gram.

Skaffa de bästa tjurarna i sin årsklass på auktion

Att köpa tjurar från en avelsanläggning är ett säkert val. Tjurarna har testats för salmonella och Mycoplasma bovis (A-nivå). Tjurarna vänjs vid mångsidig hantering och individer med dålig karaktär eller kroppsbyggnad sållas bort. På tjurarna har man gjort genomiska analyser och samtidigt har djuren testats för genetiska sjukdomar. Tjurarna har genomiska avelsvärden, vilket bidrar till en säkrare avelsvärdering. Endast här får du resultaten om foderverkningsgrad för tjuren.

Ju tidigare du köper en tjur, desto förmånligare kan du få den. De bästa tjurarna säljs alltid på en gång. Avelstjurauktionen hålls som en onlineauktion med start den 24 april 2025.

Mer information och registrering:
atriatuottajat.fi/siitossonnikasvattamo

Följ oss i sociala medier

Följ oss på Instagram, Tiktok (@arehuoy) och Facebook. Vi postar om aktuella frågor och från gårdar, evenemang och kampanjer.

AKTUELLA UTNÄMNINGAR

Agrolog YH Lauri Kukkeenmäki har utsetts från och med 7.1.2025 till säljkonsult hos Nautasuomi Oy. Lauris huvuduppgift är försäljning av nötkreatursfoder och uppgifter i anslutning till anskaffning av nötkött.

Namnge nykomlingar med bokstaven A!

Den begynnelsebokstav som kontrollsystemet rekommenderar för kalvar som föds i år är A. Publicera bilder på A-Foders eller Atrias namn i sociala medier med hashtaggen #arehu.

Atria Producenter-tidningen utkommer nu tre gånger per år

Nästa nummer ges ut i juni i form av ett ännu maffigare läspaket än tidigare – fyllt med aktuella nyheter, praktiska tips och intressanta berättelser från vardagen inom produktionen.

Nyheter från utvecklingsverksamheten

Young Farmers Meet-turnén samlar unga nötkötts- och mjölkproducenter samt dem som vill bli producenter för att nätverka, trivas och tillbringa tid tillsammans. Se tidpunkten för Young Farmers Meet-dagarna i ditt område nedan och anmäl dig! Följ också våra sociala medier @atria.nautakehitys.

Under våren skapar utvecklingsprojekten poddar och webinarier som publiceras på YouTube-kanalen @atria.nautakehitys.

➔ Lämna respons på tidningen Atria Producenter!

Redaktionen för Atria Producenter vill utveckla tidningen till en ännu bättre helhet. Genom att fylla i en kort enkät ger du oss värdefull information för utveckling av tidningen. Du kommer till enkäten (som är på finska) genom att läsa QR-koden. På responsformuläret kan du också berätta vad du skulle vilja läsa om i kommande tidningar. Vi lottar ut Atrias produktpaket bland alla som svarar på enkäten. Tack redan på förhand!

Pekka Pehkonen

”Jag är stolt över att få jobba med finsk livsmedelsproduktion.”

Pappa till dunungar

Kläckerichefen Pekka Pehkonen har redan 15 år jobbat med att övervaka nyfödda dunungars tillväxt och kvalitet.

Vem är du och vad gör du?

Jag är Pekka Pehkonen, 48 år, tvåbarnspappa, gift. Jag är kläckerichef på Atrias kycklingkläckeri. Jag har tillsammans med min personal till största delen ansvaret för Atria Finlands produktion av dunungar. Kläckeriet har sammanlagt nio anställda och vi ansvarar för en årlig produktion av nära 30 miljoner dunungar.

Din favoritmat?

Långbakad nöstök med ugnrotsaker och kokt potatis, rågbröd till.

Vad består din arbetsdag av i allmänhet?

Jag börjar min arbetsdag vid halv sextiden med att kontrollera kvaliteten på nykläckta dunungar i produktionen. Jag väger dunungarna och mäter deras temperaturer, och utarbetar leveransavtalen för de partier av dunungar som ska vidare till uppfödarna. Under arbetsdagen gör jag olika kontrollmätningar av ruvningsförhållanden och går tillsammans med en serviceman en rond om dagen för att kontrollera ruvningsmaskinernas skick och funktion. Den största delen av min arbetsdag går åt till att planera kommande partier av dunungar för uppfödning och i olika slags möten med den övriga primärproduktionen av fjäderfä.

Varför har du sökt dig till ett jobb inom finländsk primärproduktion?

Jag började mitt yrkesliv i en livsmedelsbutik som säljare vid manuella diskar. Mat och dess ursprung har intresserat mig sedan starten. Efter mina studier och återflytt till Finland 2010 sökte jag mig till jobb hos Atria. Den dåvarande kläckerimästaren Eckhard Nauholz anställde mig på kläckeriet. Sedan oktober 2023 har jag arbetat som kläckerichef. I vår blir det 15 år sedan jag för första gången steg in genom kläckeriets portar.

Berätta om din största framgång på jobbet?

Årsskiftet 2024/2025 var äggproduktionen mycket låg. Vi klarade av det med god systematik, noggranna kalkyler och tätt samarbete med äggproducenterna.

Vad betyder det för dig att arbeta i Atriakedjan?

Jag är tacksam och stolt över att få jobba med finsk livsmedelsproduktion i en sådan här viktig roll.

Komplettera följande mening: Mat från Atria... är av hög kvalitet och smakar gott.

Vilken hälsning skulle du vilja skicka till våra producenter?

Låt oss fortsätta på den gemsama stigen.

~~HALV~~FULL

**Inhemska utfodringslösningar
för mjölkcor**

**Rehukone är en tjänst för mjölkgårdar som hjälper dig att lätt
hitta det bästa kompletteringsfodret för dina mjölkcor.**

Rehukone rekommenderar det lämpligaste foderalternativet baserat på ensilaget som används. Med rätt val av foder får djuren bättre och ger en bättre avkastning. Starta Rehukone och låt experten hjälpa dig att hitta den lämpligaste utfodringslösningen för din gård.

REHUKONE.FI

 A-FODER